

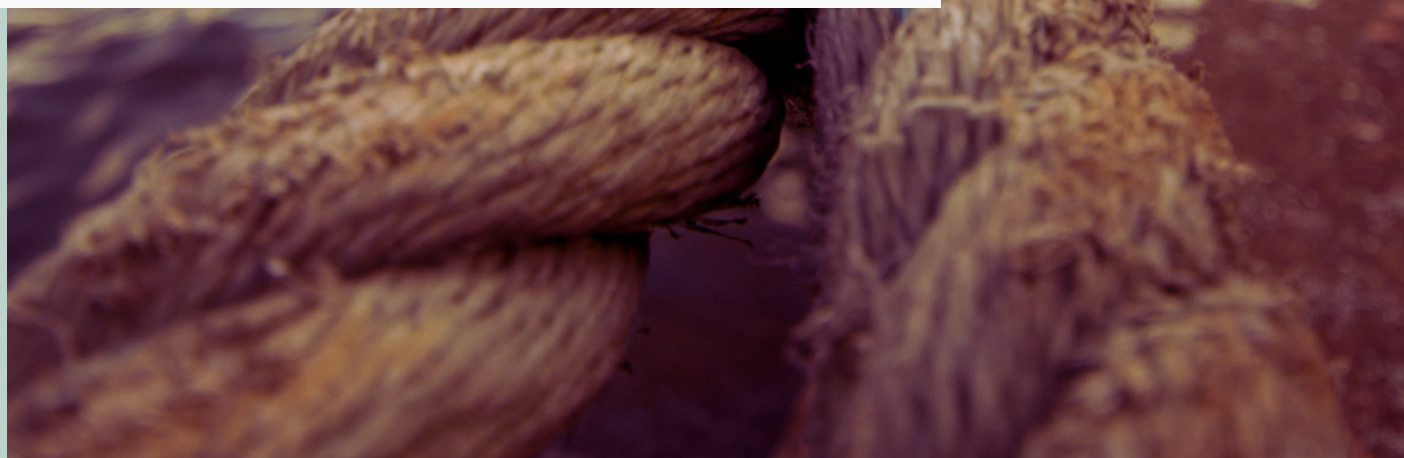
HARBOR HERITAGE STORY TELLING
ΑΡΙΘΜΟΣ ΈΡΓΟΥ 2019-1-FR01-KA204-063017

ΕΝΑΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΛΙΜΑΝΙΩΝ

Harbor Heritage Story Telling

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
1. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.....	5
Ορισμός.....	6
Υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά.....	6
Η αξία της κληρονομιάς.....	8
2. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ.....	9
Η ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να αξιοποιηθεί ως τουριστική εμπειρία.....	9
Αναπτύξτε μία περιήγηση ανακάλυψης μέσα από την ερμηνεία της κληρονομιάς.....	9
Συμμετοχική παραγωγή των περιηγήσεων ανακάλυψης.....	10
Καταγραφή, αξιολόγηση και ανασκόπηση.....	12
3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	13
Οι αρχές της συμμετοχικής προσέγγισης.....	14
Η μεθοδολογία των Συμμετοχικών Εργαστηρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshops - HPW).....	15
Διεξαγωγή και καθοδήγηση ενός Συμμετοχικού Εργαστηρίου Πολιτιστικής Κληρονομιάς (HPW).....	17
4. ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΛΙΜΑΝΙΟΥ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ.....	20
Ενσωμάτωση της περιήγησης σε έναν σχεδιασμό βιώσιμης ανάπτυξης.....	20
Ενσωμάτωση των περιηγήσεων σε έναν εμπορικό σχεδιασμό.....	23
Ο σχεδιασμός διαχείρισης της περιήγησης.....	25
5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ.....	26
Περιήγηση ανακάλυψης που πραγματοποιείται στην Corsica της Γαλλίας.....	26
Περιήγηση ανακάλυψης που πραγματοποιείται στον Πειραιά, Ελλάδα.....	31
Περιήγηση ανακάλυψης που πραγματοποιείται στην Catania της Ιταλίας.....	35
Περιήγηση ανακάλυψης που πραγματοποιείται στο Split της Κροατίας.....	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	I
Εργαλείο 1: Δείγμα ερωτηματολογίου αναγνώρισης ενδιαφερόμενων.....	II
Εργαλείο 2: Δείγμα διαγνωστικού ερωτηματολογίου.....	III
Εργαλείο 3: Παράδειγμα με συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο για την προετοιμασία των συναντήσεων μιας συμμετοχικής διαδικασίας.....	IV
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	V

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Ο παρών οδηγός συντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου Harbor Heritage Story Telling (HHST), ένα έργο Erasmus+ το οποίο περιλαμβάνει 6 Ευρωπαϊκούς εταίρους - τουριστικούς οργανισμούς, πολιτιστικές ενώσεις, επιμορφωτικούς φορείς - σε 4 Ευρωπαϊκές πόλεις-λιμάνια: Bastia (Corsica, Γαλλία), Split (Κροατία), Πειραιάς (Ελλάδα) και Catania (Sicily, Ιταλία). Συντονίζεται από το Διακοινωνικό Γραφείο Τουρισμού της Bastia.

Το HHST επιθυμεί να αναπτύξει μια κοινωνική και τουριστική προσέγγιση της κληρονομιάς των λιμανιών ενισχύοντας τις ικανότητες των επαγγελματιών και εθελοντών που δραστηριοποιούνται στα λιμάνια, σε θέματα που αφορούν την κοινωνία και την κληρονομιά αυτής: νέοι επιχειρηματίες, αλιείς, καταστηματαρχές, τουριστικά γραφεία, τουριστικοί οδηγοί, ενώσεις για την ανάδειξη της κληρονομιάς ενός λιμανιού, κάτοικοι, κλπ. Η ενίσχυση αυτών των ικανοτήτων βασίζεται στην κατάρτιση, στην συμμετοχική παραγωγή τουριστικών περιηγήσεων και στην προσαρμογή της ερμηνείας της κληρονομιάς στο προφίλ των κατοίκων και στις ιδιαιτερότητες της κληρονομιάς του λιμανιού, η οποία σε μεγάλο μέρος της αποτελεί την ζωντανή ιστορία των επαγγελματιών και άλλων δραστηριοτήτων της πόλης. Στόχος είναι οι επαγγελματίες και εθελοντές να αναχθούν σε φορείς διάδοσης της πολιτιστικής κληρονομιάς των λιμανιών τους και ταυτόχρονα σε ζωντανούς πόρους, οι οποίοι θα συνδέουν την οπτική και τις ικανότητές τους με πολύ-θεματικές διαδρομές ανακάλυψης.

Αυτός ο οδηγός παρέχει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την εκπόνηση "περιηγήσεων σχετικών με την υλική και άυλη κληρονομιά των λιμανιών" βασισμένη στη διεξαγωγή Συμμετοχικών Εργαστηρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshops -HPW). Τα εργαστήρια HPW, εμπνευσμένα από τις μεθόδους που αναπτύχθηκαν το 2013 για τον πολιτιστικό τουρισμό στις επαρχιακές περιοχές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου Eurotour Heritage, υποστηρίζουν την αναγνώριση της γνωστής και άγνωστης κληρονομιάς σε μια δεδομένη περιοχή, και ενισχύουν ένα τοπικό δίκτυο συντελεστών που συμμετέχουν στο έργο. Ο οδηγός, θα προσφέρει την δυνατότητα σε τουριστικούς οδηγούς, επαγγελματίες στον τουρισμό και τοπικούς παράγοντες, τόσο του ιδιωτικού τομέα (ενώσεις κατοίκων, κάτοικοι, καταστηματαρχές, κλπ.) όσο και του δημόσιου (τοπικές αρχές, διαχειριστικές αρχές λιμανιών, κλπ.), να αναπτύξουν περιηγήσεις ανακάλυψης αναδεικνύοντας την αξία των υλικών και άυλων χαρακτηριστικών της περιοχής τους. Προτείνει μια μεθοδολογία για την τουριστική ανάπτυξη η οποία συμπεριλαμβάνει και τους κατοίκους.

Έτσι, συμπεριλαμβάνει:

1. Έναν ορισμό που αποδίδει την έννοια "πολιτιστική κληρονομιά" και την αξία της σε τοπικό επίπεδο.
2. Μία μεθοδολογία για τον εντοπισμό αυτής της κληρονομιάς μέσα από μία συμμετοχική διαδικασία: Συμμετοχικό Εργαστήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshop -HPW).
3. Μία αναφορά στα κύρια θέματα και στους στόχους μιας περιήγησης στην κληρονομιά ενός λιμανιού.
4. Παραδείγματα από την εφαρμογή αυτής της προσέγγισης στις πόλεις-λιμάνια που συμμετέχουν στο έργο.

Οι μέθοδοι εντοπισμού και οικειοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς βασίζονται στις τεχνικές ερμηνείας της οι οποίες απευθύνονται σε ένα κοινό που δεν ενδιαφέρεται επαγγελματικά για την κληρονομιά ή τον τουρισμό. Προσδιορίζουν επίσης τους δυνητικούς ρόλους/αποστολές/θέσεις κάθε συντελεστή στις δραστηριότητες του λιμανιού, οι οποίοι είναι το σύνολο των μεσαζόντων και τοπικών φορέων για την εφαρμογή ζωντανών τουριστικών προϊόντων.

1. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ο βασικός στόχος του παρόντος μεθοδολογικού οδηγού είναι η ανάδειξη, της συχνά παραγνωρισμένης, αλλά εξίσου καθοριστικής, κληρονομιάς των λιμανιών για την Ιστορία και για την σημαντική και σπάνιας ζωτικότητας συνεχιζόμενη αστική κουλτούρα της κρυμμένης πολιτιστικής κληρονομιάς των Μεσογειακών πόλεων-λιμανιών της Ευρώπης. Το έργο αποσκοπεί αρχικά στην επανασύνδεση των φορέων και των κατοίκων με την κληρονομιά τους και αυτό ένα σημαντικό βήμα στην διασφάλιση της διατήρησης της κληρονομιάς και της αξιοποίησής της από ένα τουριστικό πρόγραμμα. Η επανασύνδεση αποτελεί τον πυρήνα ολόκληρης της διαδικασίας ενός βιώσιμου πολιτιστικού τουριστικού προγράμματος.

Πριν εισέλθουμε στην μεθοδολογία που προτείνει ο οδηγός αυτός και συμπεριλάβουμε τους τοπικούς συντελεστές στο Συμμετοχικό Εργαστήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, (HPW) για την από κοινού δημιουργία τουριστικών περιηγήσεων, είναι απαραίτητο να αναφερθούμε λίγο στον ορισμό την πολιτιστικής κληρονομιάς την οποία θέλουμε να προωθήσουμε, καθώς και στην έννοια της ίδιας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ορισμός

"Η κατανόηση της κληρονομιάς είναι δυναμική από την φύση της, καθώς ερμηνεύεται και τροποποιείται συνεχώς σε σχέση με το πέρασμα του χρόνου, την αλλαγή των πλαισίων, τις εμπειρίες και τις προσδοκίες του κοινού. Μία κληρονομιά δεν ανήκει σε κάποια δεδομένη ομάδα, αλλά είναι ανοιχτή, και ανήκει σε οποιονδήποτε επιθυμεί να αυτοπροσδιοριστεί μέσα από αυτήν." UNESCO¹

Ο όρος "κληρονομιά" αναφέρεται στην παραδοσιακή έννοια της αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς (όπως παλάτια, παλαιά κτίσματα, εκκλησίες, κλπ.), σε διάσημα μνημεία ή έργα τέχνης που βρίσκονται σε μουσεία. Ωστόσο, η πολιτιστική μας κληρονομιά είναι κάτι πολύ ευρύτερο: περιλαμβάνει οτιδήποτε προέρχεται από το παρελθόν στο οποίο δίνουμε αξία στο παρόν και θέλουμε να το διατηρήσουμε για τις μελλοντικές γενεές.

Η κληρονομιά είναι επομένως συνδεδεμένη με την ιστορία μας, την ταυτότητα και τις αξίες μας. Αποτελεί ακόμα έμπνευση για τις κοινές αξίες και τον διάλογο με άλλους ανθρώπους, ακόμα και εκτός των συνόρων μας. Το μοίρασμα της κληρονομιάς μας αποτελεί ένα μέσο επικοινωνίας με τους επισκέπτες, καθώς εκφράζει ένα μέρος του εαυτού μας χωρίς να χρησιμοποιούμε τον λόγο, και μπορεί να χτίζει γέφυρες με άλλους πολιτισμούς και άλλα πρόσωπα.

Η κληρονομιά των λιμανιών έχει ενδιαφέρον κυρίως για τον εξής λόγο: οι βασικές παράκτιες πόλεις υπήρξαν κάποτε μικρά λιμάνια αλιέων και εμπόρων. Με τον καιρό, ο παραδοσιακός χαρακτήρας εξαφανίστηκε προς χάρη της ναυτιλιακής οικονομικής ανάπτυξης, ειδικά για τα εμπορικά και τουριστικά λιμάνια. Η γνώση της κληρονομιάς των λιμανιών χάθηκε, τόσο υλικά (ξεχασμένα μνημεία ή συχνά κατεδαφισμένα για την ανέγερση κτηρίων), όσο και άυλα (πεπαιθώσεις, γνώσεις, ιδέες και προφορικές παραδόσεις ή παραδοσιακές δραστηριότητες όπως το ψάρεμα).

¹ Δείτε: <https://fr.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/digital-library/cdis/Dimension%20Patrimoine.pdf> (French)

Υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς παραδοσιακά υπονοεί την ύπαρξη υλικής και άυλης κληρονομιάς, αν και οι πιο πρόσφατες προσεγγίσεις στις διεθνείς και Ευρωπαϊκές πολιτικές τείνουν να αντιλαμβάνονται αυτά τα δύο μέρη ως ένα άμεσα συνδεδεμένο σύνολο.

Υλική κληρονομιά

Ως έδρα των αρχαιότερων πολιτισμών, η λεκάνη της Μεσογείου έχει μια ιδιαίτερη υλική ιστορία. Οι αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι και η αρχαία αρχιτεκτονική γύρω από την Μεσόγειο Θάλασσα προσελκύουν μεγάλη συρροή τουριστών.

Το έργο ΗΗST επιθυμεί να προωθήσει μια λιγότερο γνωστή υλική κληρονομιά αν και ίσως ήταν αυτή που έδωσε ή συνεχίζει να δίνει ζωή στις πόλεις-λιμάνια.

Περιλαμβάνει:

- Αρχιτεκτονικές ιδιαιτερότητες
- Κατοικίες
- Περιοχές

Κατοικίες μέσα στο Παλάτι του Αυτοκράτορ,
Φωτογραφία: Vesna Bulić Baketić

Κάτω από τον λόφο του Άρεως στο Split
Φωτογραφία: Vesna Bulić Baketić

παράγνωρισμένο Παλάτι του Διοκλητιανού στο Split
Φωτογραφία: Vesna Bulić Baketić

Άυλη κληρονομιά

Είναι δύσκολο να οριστεί η έννοια της άυλης κληρονομιάς και άρα να προσεγγιστεί, να διατηρηθεί και να ενισχυθεί.

Αρκετές χώρες υπέγραψαν το 2003 υπό την αιγίδα της UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) την Σύμβαση για την Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003) προκειμένου να προσδιοριστεί και να προστατευτεί καλύτερα αυτό το είδος κληρονομιάς. Αυτή η Σύμβαση προσδιορίζει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά ως:

*"οι πρακτικές, οι αναπαραστάσεις, οι εκφράσεις, οι γνώσεις, οι δεξιότητες - καθώς και τα εργαλεία, τα αντικείμενα, οι χειροτεχνίες και οι πολιτιστικοί χώροι που σχετίζονται με αυτές - τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και σε ορισμένες περιπτώσεις, μεμονωμένα πρόσωπα αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Αυτή η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, αναμορφώνεται από τις κοινότητες και τις ομάδες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους, την διάδραση με την φύση και την ιστορία τους, και τους παρέχει την αίσθηση της ταυτότητας και της συνέχειας, προωθώντας έτσι τον σεβασμό στην πολιτιστική ποικιλομορφία και στην ανθρώπινη δημιουργικότητα."*² Άρθρο 1 της Σύμβασης για την Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, του 2003)

Έκτοτε, οι χώρες που υπέγραψαν την Σύμβαση έχουν αναλάβει την οργάνωση καταλόγων της άυλης κληρονομιάς. Από την μεριά της, η UNESCO έχει αναπτύξει έναν "Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας" συμπεριλαμβάνοντας "πολιτιστικές πρακτικές και εκφράσεις που βοηθούν την προβολή της διαφορετικότητας αυτής της κληρονομιάς και ευαισθητοποιούν για την σημασία της". Αυτές μπορεί να συμπεριλαμβάνουν χειροτεχνήματα, παραδόσεις και τελετές, προφορικές εκφράσεις και παραδόσεις, όπως χοροί, μουσικές και άλλες παραστατικές τέχνες. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ρεμπέτικο, μία παραδοσιακή Ελληνική μουσική που γεννήθηκε στο λιμάνι του Πειραιά στις αρχές του 20ου αιώνα, αναγνωρίστηκε και καταχωρίστηκε το 2017 ως Άυλη Πολιτιστική Παράδοση της Ανθρωπότητας.

Ρεμπέτικη κομπανία, Πηγή: [osservatorio balcani e caucasotransueropa](http://osservatorio.balcani.e-caucasotransueropa)

<https://www.balcanicaucaso.org/aree/Grecia/Grecia-il-rebetiko-patrimonio-dell-Unesco-184932>

Παραδοσιακή τεχνική αλιείας με σταφνοκάρι, Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου, Ελλάδα.

Καταχωρισμένη το 2020 στον εθνικό κατάλογο άυλης κληρονομιάς. Πηγή: Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού: <http://ayla.culture.gr/psarema-mestafnokari-sto-aitwliko/>

² See : <https://whc.unesco.org/fr/conventiontexte/>

³ Voir par exemple : Inventaire du patrimoine culturel immatériel en France <https://www.pci-lab.fr/fr/>; en Grèce <http://ayla.culture.gr/> ou en Croatie <https://min-kulture.gov.hr/croatian-intangible-cultural-heritage-on-unesco-lists/19525>

⁴ Voir : <https://ich.unesco.org/fr/RL/rebetiko-01291>

Αυτοί οι κατάλογοι και οι απογραφές παρέχουν τις κατευθύνσεις για την καλύτερη κατανόηση και την αναγνώριση της δικής μας τοπικής άυλης κληρονομιάς.

Ένα αντικείμενο ή μία πρακτική αποτελεί μέρος της κληρονομιάς μας όταν εκπροσωπεί μια αξία σε μία περιοχή, μία κοινότητα, ένα επάγγελμα, κλπ.

Η αξία της κληρονομιάς

Η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την κληρονομιά μπορεί να συνεισφέρει στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας “αξία” που προσδιορίζει την κληρονομιά:

- Το Συμβούλιο της Ευρώπης και ειδικοί από τα υπουργεία χωροταξικού σχεδιασμού προτείνουν ορισμένες κατευθύνσεις για να απαντηθεί το ερώτημα “τι σημαίνει η απόδοση αξίας πολιτιστικής κληρονομιάς;”, στον Ευρωπαϊκό Οδηγό για την Παρατήρηση της Αγροτικής Κληρονομιάς³, καθορίζεται πως “το να αποδίδεται αξία πολιτιστικής κληρονομιάς σε μία ιδιοκτησία ή σε κάποια γνώση (ατομικά ή συλλογικά) σημαίνει να αποδίδεται νόημα”. Κανένα αντικείμενο και καμμία αξία δεν αποτελεί κληρονομιά από μόνο του. Για παράδειγμα, ένας χαμηλός τοίχος αποκτά αξία κληρονομιάς μόνο εξαιτίας της αισθητικής αξίας του μέσα στο τοπίο, την κατασκευαστική τεχνική που χρησιμοποιήθηκε ή της σύνδεσής του με την τοπική ιστορία.

Οι συνέπειες της απόδοσης αξίας κληρονομιάς σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό στοιχείο είναι:

- Η απόδοση ενός συγκεκριμένου στοιχείου, με δυνητική του συλλογική αξία, σε κοινή κτήση.
- Η απόδοση ενός συγκεκριμένου είδους συνδέσμου, συχνά συναισθηματικής φύσης, μεταξύ ενός δεδομένου αντικειμένου και ανθρώπων που δεν διατηρούν μαζί του κάποια νομική σύνδεση. Η χρήση του αντικειμένου προϋποθέτει πως έχει διαμορφωθεί μία συμφωνία μεταξύ των διαφόρων δυνητικών χρηστών (για παράδειγμα, του νόμιμου κατόχου και των υπόλοιπων δυνητικών “χρηστών”). Ωστόσο, οι υπόλοιποι χρήστες μπορεί να έχουν μεταξύ τους διαφορετικές απόψεις για τις πιθανές χρήσεις του αντικειμένου.
- Προκειμένου να αποφευχθούν οι συνεχείς διαφωνίες και οι ανταγωνισμοί που προκύπτουν από θέματα προσδιορισμού των πολιτιστικών αξιών, είναι σημαντικό να συμπεριληφθούν όσο γίνεται περισσότεροι δυνητικοί ενδιαφερόμενοι παράγοντες κατά την επεξεργασία της χρήσης μιας πολιτιστικής αξίας, και να αντλείται από αυτούς όσο γίνεται περισσότερη πληροφόρηση όταν μελετώνται οι πιθανές χρήσεις⁴.

Αργότερα, το 2005, η Σύμβαση για την Αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Κοινωνία του Συμβουλίου της Ευρώπης, ή αλλιώς η Σύμβαση του Faro, διατυπώνει το δικαίωμα του καθενός να συνδεθεί με την πολιτιστική κληρονομιά της επιλογής του, καθώς και την ανάγκη να συμπεριλαμβάνεται το σύνολο της κοινωνίας στην εξελισσόμενη διαδικασία προσδιορισμού και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενθαρρύνει την συμμετοχή όλων:

- στις διαδικασίες προσδιορισμού, μελέτης, ερμηνείας, προστασίας, διατήρησης και παρουσίασης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- στην ευαισθητοποίηση του κοινού και στον διάλογο για τις δυνατότητες και τις προκλήσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- και, στον υπολογισμό της αξίας που έχει για κάθε κοινότητα η πολιτιστική κληρονομιά με την οποία ταυτίζεται⁵.

3/4 Δείτε : « Guide européen d'observation du patrimoine rural » adopted in 2003 by the European Conference of Ministers responsible for Regional Planning of the Council of Europe

5 Δείτε: Σύμβαση του Faro 27/10/2005: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=199>

2. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ

Πως η ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να αξιοποιηθεί ως τουριστική εμπειρία

Οι επισκέπτες ασυνείδητα δίνουν μεγάλη αξία και νοήματα σε κάθε πτυχή της επαφής τους με την κληρονομιά. Αυτό ξεκινά από την στιγμή που αποφασίζουν να επισκεφτούν μία πόλη μέχρι και το σημείο όπου την αναπολούν μετά από την επιστροφή τους.

Το έργο HHST προτείνει εξιστορήσεις από την κληρονομιά των λιμανιών που μπορούν να ικανοποιήσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών δημιουργώντας και ενδυναμώνοντας τους δεσμούς τους με την πόλη που ανακαλύπτουν.

Η κληρονομιά είναι ικανή να ξαναζωντανεύει περιοχές και να συνδέει τους επισκέπτες με την κουλτούρα και το περιβάλλον μιας κοινότητας.

Αυτή η πρακτική μπορεί να χαρακτηρίζεται από τα παρακάτω:

- Ερμηνεία, είναι ένας τρόπος επικοινωνίας ειδικά σχεδιασμένος ώστε να υποδεικνύει στον επισκέπτη το υποκείμενο μήνυμα, μέσα από την απευθείας σύνδεση με ένα αντικείμενο, ένα τοπίο, ένα φυσικό ή αστικό χαρακτηριστικό, ή μνημείο.
- Η ερμηνεία βοηθά τους ανθρώπους να συνδέονται διανοητικά και συναισθηματικά με ιδέες, πεποιθήσεις, και αξίες οι οποίες βρίσκονται ενσωματωμένες σε στοιχεία της κληρονομιάς.
- Η ερμηνεία βασίζεται σε δεδομένα, αλλά αποκαλύπτει επιπλέον τι μπορεί να σημαίνει ένα αντικείμενο, μία τοποθεσία, ένα χαρακτηριστικό, ή ένα γεγονός και γιατί είναι σημαντικό - ή ποια είναι η σύνδεσή του⁶.

Ο Freeman Tilden, ένα από τους ιδρυτές της ερμηνείας της κληρονομιάς, αποκαλεί αυτήν την διαδικασία, "μία επιμορφωτική δραστηριότητα που αποσκοπεί στο να αποκαλύψει νοήματα και σχέσεις μέσα από την χρήση αυθεντικών αντικειμένων, πρωτότυπων εμπειριών, και παραστατικών μέσων, παρά μέσα από την παράθεση δεδομένων"⁷.

Πως να αναπτυχθεί μία περιήγηση ανακάλυψης μέσα από την ερμηνεία της κληρονομιάς

Όπως όλες οι σωστά οργανωμένες τουριστικές δραστηριότητες, συνιστάται η ανάπτυξη μιας περιήγησης ανακάλυψης να ακολουθεί το αρχικό βήμα για κάθε ερμηνευτικό έργο, το οποίο είναι ο σχεδιασμός της ερμηνείας. Ο σχεδιασμός της ερμηνείας χρησιμοποιείται συχνά στα μουσεία, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί και σε κάθε άλλη περίπτωση.

6 Δείτε: Interpretive Planning Tool for Heritage Areas, Historic Trails and Gateways National Park Service - Chesapeake Bay office, 2010

7 Δείτε: Tilden, F. (1957) Interpreting our heritage. Chapel Hill: The University of North Carolina Press,

..Ο σχεδιασμός της ερμηνείας βοηθά την ανάπτυξη μιας ερμηνευτικής περιήγησης, μέσα από διαφορετικά βήματα:

1. Την οργάνωση ενός καταλόγου με όλα τα στοιχεία πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην περιήγηση. Μπορεί να είναι υλικά ή άυλα, μέρη της τοπικής κληρονομιάς ή της περιφέρειας, κλπ. Μπορεί να είναι χειροτεχνήματα, μνημεία, αλλά και έθιμα, συνταγές, ιστορίες, κλπ.
2. Την επιλογή ενός κεντρικού θέματος για την περιήγηση, π.χ., μία βασική ιστορία που θα αποτελεί τον κορμό της περιήγησης ανακάλυψης και η οποία θα μπορεί να περιγράφεται και να αναπαράγεται από τους μελλοντικούς επισκέπτες. Έχοντας το κεντρικό αυτό θέμα ως αφετηρία, στην συνέχεια μπορεί να συμπληρωθεί με τα κατάλληλα στοιχεία τα οποία θα διανθίσουν την αφήγηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Είναι δυνατόν, ίσως και αναγκαίο, να εξαιρεθούν από την αφήγηση κάποια από τα στοιχεία, ειδικά οι επισκέπτες είναι δυνατόν να κουραστούν και να αποσπαστούν από την πληθώρα των πληροφοριών. Επιπλέον, μπορούν να επιλεγούν διαφορετικά κεντρικά θέματα και να αποτελέσουν τα αντικείμενα άλλων περιηγήσεων, στις οποίες θα παρουσιάζονται διαφορετικά στοιχεία. Μία τέτοια ποικιλία προσφορών θα προκαλέσει τους επισκέπτες να ξαναέρθουν, έχοντας το αίσθημα ότι υπάρχουν πολλά ακόμα να ανακαλύψουν.
3. Η προσεκτική εξέταση κάθε ενός από τα στοιχεία και προσεκτική επιλογή των ιστοριών, πληροφοριών και εννοιών υποστηρίζουν καλύτερα το κεντρικό θέμα. Θα χρειαστεί πάλι προσοχή στην εξαίρεση κάποιων πληροφοριών, ή ιστοριών, οι οποίες ενδεχομένως δεν ταιριάζουν στην περιγραφή του. Αυτή η διαδικασία επιλογής μπορεί να φαίνεται υποκειμενική και δύσκολη, αλλά έχει σκοπό να μην φορτωθεί υπερβολικά η περιήγηση κουράζοντας τους επισκέπτες.
4. Προσεκτική εξέταση του κοινού στο οποίο απευθύνεστε: ποιους αφορά αυτή η περιήγηση; Με όσο μεγαλύτερη ακρίβεια προσδιοριστούν, τόσο καλύτερα θα προσαρμοστούν οι περιγραφές και οι ιστορίες στο προφίλ τους. Φυσικά, είναι δύσκολο, εάν όχι αδύνατο, να προσδιορίσετε με απόλυτη ακρίβεια τα χαρακτηριστικά του κοινού στο οποίο απευθύνεστε, αλλά ορισμένα χαρακτηριστικά θα μπορούσαν να προσδιοριστούν, όπως για παράδειγμα:
 - α. Από που προέρχονται; (από την περιοχή, από την χώρα, την ήπειρο ή από άλλη ήπειρο)
 - β. Που κυμαίνονται οι ηλικίες τους και ποια άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά φέρουν; (νέοι, εργαζόμενοι, συνταξιούχοι, οικογένειες, ζευγάρια, κλπ.)
 - γ. Πολιτιστικές αναφορές; Θα ήταν χρήσιμη μια λεπτομερής εισαγωγή στο πολιτιστικό υπόβαθρο της περιήγησης, για να εκτιμήσουν και να ενταχθούν στην προτεινόμενη εμπειρία, ή είναι ήδη ενήμεροι για αυτά τα στοιχεία;
 - δ. Πόσον χρόνο θα έχουν στην διάθεσή τους οι επισκέπτες;

Συμμετοχική παραγωγή των περιηγήσεων ανακάλυψης

Ένα σημαντικό στοιχείο του ερμηνευτικού σχεδιασμού είναι η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας σε όσο γίνεται περισσότερα στάδιά του. Η συμμετοχική παραγωγή δίνει στις περιηγήσεις το πλεονέκτημα της αυθεντικότητας, της συμπερίληψης και της βιωσιμότητας, ενώ παράλληλα βοηθά τους κατοίκους να ανανεώσουν την κατανόηση της δικής τους κληρονομιάς.

Για να επιτευχθούν όλα τα παραπάνω συστήνεται ο συντονιστής του να έχει εμπειρία σε πρακτικές συμπερίληψης και καλή κατανόηση της τοπικής κουλτούρας. Αυτή η διαδικασία απαιτεί χρόνο, υπομονή, και αφοσίωση από όλους τους συντελεστές.

Αναλυτικότερα, τα βήματα στα οποία μπορούν και πρέπει να εμπλακούν τοπικοί παράγοντες είναι τα παρακάτω:

- **Συμμετοχή στην καταγραφή** της κληρονομιάς και των σχετικών ιστοριών. Οι κάτοικοι γνωρίζουν πολλά για την περιοχή και την κληρονομιά τους. Αυτή η γνώση μπορεί να διαφέρει από την εγκυκλοπαιδική που βρίσκουμε συνήθως στους οδηγούς και στα βιβλία, αλλά είναι εξίσου ενδιαφέρουσα και είναι άξια παρουσίασης. Οι ιστορίες που αποκαλύπτουν την σημασία της κληρονομιάς για τους κατοίκους είναι πραγματικά διαμάντια που ζωντανεύουν την περιήγηση. Επίσης, οι τοπικοί πληθυσμοί είναι οι φορείς της άυλης κληρονομιάς. Συνταγές, χειροτεχνήματα, έθιμα, παραδοσιακές μουσικές, και ιστορίες, διατηρούνται όλα στην καρδιά και το μυαλό τους αποτελώντας την “ψυχή” της περιοχής. Η συμπερίληψη τέτοιων ανθρώπων δίνει ζωή και παραστατικότητα στις περιηγήσεις ανακάλυψης.
- **Συνεισφορά στην επιλογή του κεντρικού θέματος.** Η συμμετοχή των κατοίκων στην επιλογή του κεντρικού θέματος μπορεί να γίνει σε ένα εργαστήριο, όπου όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα μοιραστούν την άποψή τους για την κληρονομιά (δείτε το επόμενο κεφάλαιο για τα Συμμετοχικά Εργαστήρια Πολιτιστικής Κληρονομιάς). Ζητώντας από τους κατοίκους να εκφράσουν ποιο είναι το νόημα που έχει για τους ίδιους η τοπική κληρονομιά μας βοηθάει στο να καθορίσουμε την αξία της. Μέσα από αυτές τις ανταλλαγές, θα προκύψουν διάφορες “πανανθρώπινες” αξίες μέσα από τις οποίες θα μπορέσουμε να προσεγγίσουμε τους επισκέπτες. Ένα σωστά επιλεγμένο κεντρικό θέμα που εκπροσωπεί “πανανθρώπινες” αξίες μπορεί να συνδέει τόσο τους κατοίκους με τον χώρο τους, όσο και τους επισκέπτες.
- **Πώς να συμβάλλουμε με την μετάδοση των δικών μας ιστοριών:** Τέλος, οι κάτοικοι μπορούν να γίνουν πολύ καλοί φορείς διάδοσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασιζόμενοι στις δικές τους ιστορίες, και επίσης οι καλύτεροι πρεσβευτές της πόλης τους. Για τους επισκέπτες, οι κάτοικοι γίνονται έτσι οι αυθεντικότεροι οικοδεσπότες. Επιπλέον, η διάδραση ανάμεσα στους επισκέπτες και τους κατοίκους ενισχύει τον δεσμό των δεύτερων με την κληρονομιά τους, ενώ βοηθά και τους μεν και τους δε, να διευρύνουν την κατανόησή τους για τις αξίες που μοιράζονται, και να εμπλακούν ως διαχειριστές της κληρονομιάς. Προκειμένου να βοηθηθούν οι κάτοικοι να γίνουν οι ίδιοι διερμηνείς της κληρονομιάς τους, συστήνεται η διοργάνωση εργαστηρίων, μέσα από τα οποία θα κατανοήσουν τις αρχές της ερμηνείας της κληρονομιάς καθώς και τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να τις εφαρμόσουν πρακτικά. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να κατανοήσουν πως να παρουσιάσουν τις παρακάτω αξίες της ερμηνείας της κληρονομιάς:
 1. Παροχή βοηθημάτων και διαδρομών για την καλύτερη νοηματοδότηση.
 2. Μετατροπή των στοιχείων της κληρονομιάς σε εμπειρίες.
 3. Κινητοποίηση συμπράξεων, ανατροφοδότησης και συμμετοχής.
 4. Προώθηση της καλής διαχείρισης κάθε είδους κληρονομιάς⁸.

Καταγραφή, αξιολόγηση και ανασκόπηση

Οι περιηγήσεις ανακάλυψης γίνονται πιο αυθεντικές και συναφείς όταν υπάρχει μία διαδικασία καθοδήγησης και ένα σύστημα αξιολόγησης (σύμφωνα με συγκεκριμένα και διατυπωμένα εκ των προτέρων κριτήρια που βασίζονται στο σύνολο των επιδιώξεων).

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε πως η αξιολόγηση αποτελεί τον καλύτερο σύμμαχο για την βελτίωση της προσέγγισης ενός έργου και πως πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλους τους συντελεστές.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης πρέπει να είναι προσβάσιμα από όλους και να χρησιμοποιούνται ως εργαλείο βελτίωσης: για να βελτιωθούν επιμέρους σημεία της περιήγησης ανακάλυψης, για να αντικατασταθούν στοιχεία της που δεν συνάδουν με τις προσδοκίες, για να συμπεριληφθούν άλλοι σταθμοί ή εναλλακτικές, κλπ. Μέσα από την επανάληψη αυτής της διαδικασίας, οι περιηγήσεις θα συνεχίζουν να προσελκύουν ενθουσιασμένους επισκέπτες, θα προσφέρουν μια ουσιαστική εμπειρία, και επιπλέον θα το κάνουν για πολύ καιρό.

3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Οι συμμετοχικές μέθοδοι (participatory methods - PMs) είναι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή της συμμετοχικής παραγωγής που αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Περιλαμβάνει την ενίσχυση προσώπων ή ομάδων στην διαμόρφωση έργων και λήψης αποφάσεων επιτρέποντάς τους να διαδραματίσουν έναν ενεργό ρόλο στα τοπικά δρώμενα, ενώ ταυτόχρονα συμμετέχουν στην ζωή της κοινότητας.

Δεν είναι δυνατόν ωστόσο να εφαρμόζονται όλες οι μέθοδοι σε κάθε πλαίσιο και για όλους τους συμμετέχοντες. Αυτές οι μέθοδοι θα πρέπει να επανεξετάζονται και να προσαρμόζονται στην γενικότερη κατάσταση και στο πλαίσιο κάθε περιοχής και κάθε συντελεστή. Ωστόσο, μεταξύ των πλέον σημαντικών χαρακτηριστικών είναι η διαφορετικότητα και η ευελιξία. Οι συμμετοχικές μέθοδοι ζητούν από κάθε πρόσωπο να συνεισφέρει στο κοινό έργο τις δικές του γνώσεις και τεχνογνωσίες, ανάλογα με το πεδίο ειδίκευσής του, αλλά και σύμφωνα με τις ανάγκες του.

Η συμμετοχική προσέγγιση του παρόντος εγχειριδίου προτείνει την εκπόνηση πολιτιστικών περιηγήσεων στις πόλεις-λιμάνια σύμφωνα με την συμμετοχική μέθοδο που βασίζεται στα Συμμετοχικά Εργαστήρια Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshops - HPW) προκειμένου να αναδειχθεί όλη η κληρονομιά, υλική και άυλη, μέσα από την εφαρμογή τουριστικών προϊόντων

Τα Συμμετοχικά Εργαστήρια Κληρονομιάς αποσκοπούν:

- Στην συμμετοχή των κατοίκων στην αξιοποίηση της υλικής και άυλης κληρονομιάς των λιμανιών.
- Στην διευκόλυνση του διαλόγου σε τοπικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων παραγόντων στις συχνά τμηματοποιημένες δραστηριότητες ενός λιμανιού (κληρονομιά, τουρισμός, τοπική ανάπτυξη).
- Στην συγκέντρωση γνώσεων, συχνά παραγνωρισμένων, προερχόμενων από τις εμπειρίες των κατοίκων.
- Στον προσδιορισμό, μαζί με τους κατοίκους και τους τοπικούς παράγοντες, των κριτηρίων και των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν σε αυτές τις διαδρομές.
- Στην διαμόρφωση μιας διαδρομής ανακάλυψης της κληρονομιάς ενός λιμανιού, μιας παροχής προς τους τουρίστες που να δικαιολογεί τους σκοπούς της ανάπτυξής της.

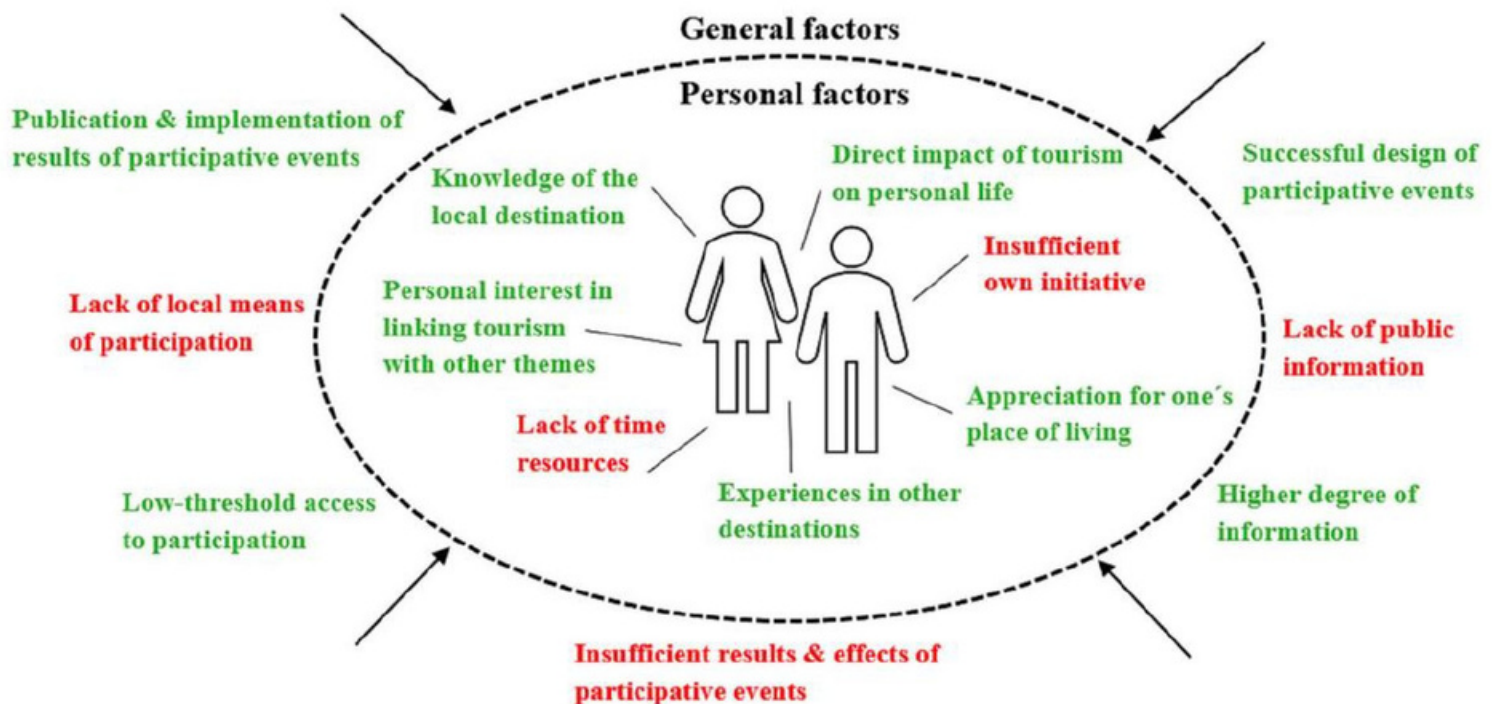
Οι αρχές της συμμετοχικής προσέγγισης

Η σύνδεση με τους συντελεστές σε ένα συμμετοχικό έργο χρειάζεται χρόνο. Υπάρχουν, ωστόσο, πολλά πλεονεκτήματα από την εμπλοκή διαφορετικών εξειδικεύσεων και προφίλ σε ένα τουριστικό προϊόν και αυτά δεν είναι μόνο βραχυπρόθεσμα. Επιπρόσθετα στην Σύμβαση του Faro που προαναφέρθηκε, η οποία αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να εμπλέκεται με την πολιτιστική του κληρονομιά, θα πρέπει να αναδεικνύονται ορισμένα πρακτικά πλεονεκτήματα που προέρχονται από την συμμετοχική προσέγγιση:

- Βελτιώνει την ποιότητα της προτεινόμενης περιήγησης δίνοντας την δυνατότητα να συγκεντρώνεται γνώση (τοπική ιστορία, αφηγήσεις, κοινότητες, τόποι, κλπ.) και τεχνογνωσία η οποία χρησιμοποιείται ακόμα έστω και λίγο.
- Εξασφαλίζει την εγκυρότητα των επιλογών (θέματα, τοποθεσίες, διαδρομές, κλπ.). Η συμμετοχή στις συζητήσεις και στην λήψη των αποφάσεων διευκολύνει την αποδοχή των τελικών επιλογών.
- Διευκολύνει την κοινή κτήση του τελικού προϊόντος και ενδυναμώνει την υποστήριξη των συμμετεχόντων στο έργο.
- Αποτρέπει πιθανές εμπλοκές μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα οι οποίοι μπορεί να έχουν διαφορετικές προσδοκίες και ενδιαφέροντα (τουρισμός, αλιεία, μεταφορές, εμπόριο, ΜΚΟ, κλπ.).
- Βοηθά τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων για την ανάπτυξη του έργου και την συγκέντρωση πόρων, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας.

Ωστόσο, οι συμμετοχικές μέθοδοι, επιφέρουν και δυσκολίες, όπως τον μεγαλύτερο χρόνο για την λήψη αποφάσεων, την ανάγκη αποκλεισμού κάποιων προτάσεων, τον κίνδυνο της απογοήτευσης κάποιων συμμετεχόντων ή το μειωμένο ενδιαφέρον των συμμετεχόντων μετά από την πάροδο του χρόνου.

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται κάποιοι από τους παράγοντες που ενισχύουν (πράσινο) ή εμποδίζουν (κόκκινο) τις συμμετοχικές διαδικασίες. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να είναι προσωπικοί (σχετικοί με το κάθε πρόσωπο) ή γενικοί (σχετικοί με το πλαίσιο).

Πηγή: Kantsperger M. et al. (2019) Local Participation in Tourism Development—Roles of Non-Tourism Related Residents of the Alpine Destination Bad Reichenhall

Η μεθοδολογία των Συμμετοχικών Εργαστηρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshops - HPW)

Η μεθοδολογία που εφαρμόζεται στην υλοποίηση μιας περιήγησης ανακάλυψης της κληρονομιάς ενός λιμανιού βασίζεται στην επιτυχημένη "εξερεύνηση" της περιοχής προκειμένου να εντοπιστούν και να συνδεθούν οι συντελεστές και τα στοιχεία της κληρονομιάς που θα αναδειχθούν. Σε μία δεύτερη φάση, θα πρέπει να επικυρωθεί ένα κεντρικό θέμα ώστε να μπορέσουν να καθοριστούν τα στοιχεία που θα συνθέσουν την περιήγηση αυτή.

Η ανάλυση της περιοχής: οι πρεσβευτές της κληρονομιάς και η καταγραφή της κληρονομιάς που θα παρουσιαστεί

Αυτή η ανάλυση βασίζεται στον προσδιορισμό των συντελεστών ως πρεσβευτών της κληρονομιάς.

Το πρώτο βήμα είναι η αξιολόγηση των παραγόντων και των εκπροσώπων των διαφορετικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στο λιμάνι, και που ενδεχομένως θα συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την εμφύχωση των περιηγήσεων ανακάλυψης.

Το έργο HHST απευθύνεται στους πολυάριθμους παράγοντες που δραστηριοποιούνται σήμερα στην κοινωνική και οικονομική ζωή των Ευρωπαϊκών λιμανιών: τουριστικοί οδηγοί, επαγγελματίες στις διάφορες δραστηριότητες των λιμανιών - ψαράδες, ναύτες, λιμενεργάτες, καταστηματαρχές, κλπ. - και κάτοικοι/πολίτες που ενδιαφέρονται για θέματα κληρονομιάς της πόλης τους μεμονωμένα ή μέσω ενώσεων, κλπ.

Στόχος είναι να καταστούν όλοι αυτοί οι συντελεστές, πρεσβευτές της κληρονομιάς του λιμανιού, δίνοντας αξία στην κληρονομιά του λιμανιού, μέσα από την συμπληρωματικότητα των απόψεων και των ικανοτήτων τους και την διαμόρφωση πολύ-θεματικών περιηγήσεων όπου ο κάθε φορέας είναι συμμετοχός και πιθανός οδηγός στην περιήγηση. Οι τουριστικοί οδηγοί και, γενικότερα, οι συντελεστές της τουριστικής ανάπτυξης των πόλεων-λιμανιών έχουν την ευθύνη να συγκεντρώνουν το σύνολο των ικανοτήτων σε ένα καινοτόμο προϊόν τουριστικών ανακαλύψεων σύμφωνα με μία συμμετοχική μέθοδο η οποία προτείνεται από τους συνεργάτες του έργου.

Μερικές ομάδες μπορούν να προσδιοριστούν εύκολα:

- Κάτοικοι, φορείς της κοινότητας και ΜΚΟ.
- Τουριστικές επιχειρήσεις (ξενοδοχεία, εστιατόρια, τουριστικά γραφεία, ξεναγοί, κλπ.).
- Άλλες επιχειρήσεις (μεταφορές, καταστήματα, υπηρεσίες, κλπ.)
- Οργανισμοί του Δημοσίου: δήμοι, εμπορικά επιμελητήρια, τουριστικές υπηρεσίες, κλπ.
- Εκπαιδευτικά ιδρύματα: πανεπιστήμια, φορείς επαγγελματικής κατάρτισης, σχολεία.

Ανάλογα με το σημείο αφετηρίας που θέτει ο δημιουργός του έργου, δεν είναι πάντα εύκολο να προσδιοριστούν οι συντελεστές.

Είναι σημαντικό για το μέλλον του έργου να προσδιοριστεί εκ των προτέρων η αντιπροσωπευτικότητα και οι ικανότητες κάθε συντελεστή (δυνατότητες, αδυναμίες, ικανότητες, πιθανά αποτελέσματα, διορατικότητα, κλπ.). Η χαρτογράφηση των συντελεστών μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη επίγνωση των δυνατοτήτων.

Πηγή: **Tourism Stakeholder Map (Adapted from Freeman (2010))** - πηγή: Tuan, N.H (2016)
Stakeholder model application in tourism development in Cat Tien, Lam Dong, Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities

Η καταγραφή των δυνατοτήτων της κληρονομιάς είναι προαπαιτούμενο για τον σχεδιασμό της προσέγγισης. Επιτρέπει την καλύτερη γνώση αλλά και την αναγνώριση της κληρονομιάς. Είναι επίσης αναγκαίος ο προσδιορισμός της εδαφικής κλίμακας όπου θα γίνει η καταγραφή σε αντιστοιχία με την περίμετρο της υποδοχής των τουριστών. Αυτή η εργασία θα γίνει γύρω από το υφιστάμενο λιμάνι ή τα λιμάνια της συγκεκριμένης περιοχής.

Η καταγραφή της κληρονομιάς δεν θα πρέπει να περιορίζεται στα πιο προφανή και φημισμένα στοιχεία (υλικά), θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την “ασήμαντη” κληρονομιά (μαζί με την άυλη), την ανάλυση των τοπίων, την ζωντανή κληρονομιά, την προφορική κληρονομιά, την σύγχρονη, την καλλιτεχνική, κλπ. Η καταγραφή της κληρονομιάς πρέπει να γίνεται με την συμμετοχή των κατοίκων, των επαγγελματιών και των τοπικών φορέων, χρησιμοποιώντας εργαλεία καταγραφής φιλικά προς τον χρήστη:

Για να διαμορφωθεί το πεδίο της εργασίας, μπορείτε να χρησιμοποιηθεί ένα ερωτηματολόγιο με βάση το παράδειγμα που παρουσιάζεται σε αυτό το έργο (δείτε το Παράρτημα, Εργαλείο 1).

Αφού διαμορφωθεί, η σωστή αναγνώριση της περιοχής θα οδηγήσει στην επιλογή του πιο ρεαλιστικού σχεδιασμού.

Επιλέγοντας το κεντρικό θέμα και προσδιορίζοντας τα στοιχεία της περιήγησης

Με βάση τους θησαυρούς της κληρονομιάς, διαθέτουμε, στο σημείο αυτό, πληθώρα στοιχείων τα οποία θα δομήσουν πια το τουριστικό έργο του λιμανιού.

Ανάλογα με τα αποτελέσματα της καταγραφής της κληρονομιάς του λιμανιού, και ανάλογα το εύρος αυτής της κληρονομιάς, πρέπει να γίνουν επιλογές με βάση το θέμα ώστε να καθοδηγηθεί η έρευνα και η ανάπτυξη της περιήγησης. Ορισμένες περιοχές μπορεί να έχουν πολλά λιμάνια, ωστόσο η έρευνα μπορεί να εστιάσει σε ένα μόνο από αυτά για την διαμόρφωση της τουριστικής διαδρομής.

Αφού προσδιοριστεί το κεντρικό θέμα, θα πρέπει επίσης να προσδιοριστούν τα επιμέρους στοιχεία της περιήγησης ανακάλυψης.

Αυτό μπορεί να γίνει μέσω ενός Συμμετοχικού Εργαστηρίου Πολιτιστικής Κληρονομιάς αλλά και μέσω:

- Μίας έρευνας για τους επαγγελματίες στον τουρισμό που βρίσκονται στην περιοχή του λιμανιού.
- Μίας έρευνας για τους επαγγελματίες στην περιοχή του λιμανιού.
- Μία έρευνα μεταξύ των κατοίκων του λιμανιού και πιθανά φορέων της ιστορίας του.

Στο Παράρτημα (Εργαλείο 2) αυτού του εγγράφου, θα βρείτε ένα ακόμα πρότυπο ερωτηματολόγιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε επίσης σε αυτό το έργο.

Διεξαγωγή και καθοδήγηση ενός Συμμετοχικού Εργαστηρίου Πολιτιστικής Κληρονομιάς (HPW)

Ένα Συμμετοχικό Εργαστήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποτελεί μια πολύ ιδιαίτερη περίπτωση. Θα πρέπει να φέρει σε επαφή τους ανθρώπους που έχουν προσδιοριστεί ως συντελεστές ώστε να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα στοιχεία για την ανάπτυξη της περιήγησης. Για να καθοδηγηθεί το Εργαστήριο αποτελεσματικά, είναι σημαντικό οι παράγοντες να εμπλακούν στην διαδικασία όσο πιο νωρίς γίνεται.

Η συμμετοχική παραγωγή της περιήγησης ανακάλυψης μέσω ενός Συμμετοχικού Εργαστηρίου Πολιτιστικής Κληρονομιάς πρέπει να σχεδιάζεται το λιγότερο σε επτά βήματα:

1. Πρώτη συνάντηση: παρουσίαση του έργου και των θεμάτων που διαπραγματεύεται και ευαισθητοποίηση και εμπλοκή των συνεργατών τα οποία έχουν ως στόχο το να κινήσουν το κοινό ενδιαφέρον των παραγόντων και να τους παροτρύνουν να εργαστούν, μέσα από την συμμετοχική προσέγγιση.

2. Πρώτη συνάντηση εργασίας: Η από κοινού διερεύνηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του λιμανιού και της διαχείρισης του έργου. Σκοπός της συνάντησης είναι να επικυρωθεί από όλους τους συμμετέχοντες το κοινό ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά που θα αναδειχθεί με την διοργάνωση μιας περιήγησης ανακάλυψης (θησαυροί υλικής και άυλης κληρονομιάς που θα αναδειχθούν, επιλογή κεντρικού θέματος, τοποθεσιών, κλπ.)

3. Διερευνητική μελέτη - ανάλυση των ξεναγών: Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από την διερεύνηση πρέπει να επιβεβαιωθούν στην πράξη (συνάφεια, προσβασιμότητα των τοποθεσιών, επάρκεια πληροφοριών, κλπ.), καθώς και να προσδιοριστούν οι ξεναγοί που θα είναι σε θέση να μεταφέρουν τις γνώσεις τους, το όραμά τους και τις ανέκδοτες πληροφορίες τους για τα στοιχεία της κληρονομιάς.

4. Δεύτερη συνάντηση εργασίας: Τυποποίηση των τουριστικών περιηγήσεων. Τα επιλεγμένα και επικυρωμένα στοιχεία μπορούν να οργανωθούν σε ένα πρώτο περίγραμμα της περιήγησης.

5. Επίσκεψη στο πεδίο: Δοκιμαστική περιήγηση και επικύρωση της διαδρομής.

6. Τρίτη συνάντηση εργασίας: Οριστικοποίηση της δομής της περιήγησης.

7. Καθορισμός του σχεδίου για την υλοποίηση.

Επιπρόσθετα στα εργαλεία που προτείνονται στο Παράρτημα, κάθε ενδιαφερόμενος που εμπλέκεται στην συμμετοχική προσέγγιση μπορεί να επινοήσει τα εργαλεία που ο ίδιος θα θεωρήσει χρήσιμα για την υλοποίηση των διαφόρων σταδίων της συμμετοχικής παραγωγής της περιήγησης.

Καθ' αυτό το τρόπο, οι Κροάτες εταίροι του έργου HHST έχουν επινοήσει ένα συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο προκειμένου να υλοποιήσουν το πρώτο στάδιο της συμμετοχικής παραγωγής της περιήγησης τους (δείτε το Παράρτημα, Εργαλείο 3).

Οι απαντήσεις σε αυτό το ερωτηματολόγιο ανέδειξαν τις γενικές απόψεις των συντελεστών της πολιτιστικής κληρονομιάς του λιμανιού, την αξιολόγηση των ικανοτήτων τους στην ενεργή συμμετοχή στην διαχείριση και παρουσίαση της πολιτιστικής κληρονομιάς, τις δυνατότητες ενσωμάτωσης των δραστηριοτήτων τους, την εμπειρία τους στην υλοποίηση τέτοιων έργων και τις γνώσεις και τις ικανότητές τους στην ανάπτυξη και στην υλοποίηση των περιηγήσεων ανακάλυψης.

Στόχος είναι να γίνουν όλοι αυτοί οι συντελεστές πρεσβευτές της πολιτιστικής κληρονομιάς των λιμανιών τους, ενισχύοντας τις απόψεις τους και τις ικανότητές τους και αναπτύσσοντας πολύ-θεματικές περιηγήσεις ανακάλυψης μέσα στις οποίες κάθε συντελεστής θα είναι ένας εταίρος.

Για αυτόν τον λόγο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο προβολής της μεθόδου, μέσω της καλής επικοινωνίας και της ιδιαίτερης προσέγγισης της εμπύχωσης:

- Η σημασία της διατήρησης ενός καλού επιπέδου επικοινωνίας μεταξύ όλων των συμμετεχόντων είναι υψίστης σημασίας. Το βασικό πλεονέκτημα σε αυτήν την προσέγγιση είναι η επίτευξη κοινωνικής αλλαγής μέσα από την ενδυνάμωση του κάθε συμμετέχοντα (παράγοντες, πρεσβευτές). Ο συντονιστής της συμμετοχικής διαδικασίας έχει κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη της καλής επικοινωνίας. Θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην καλή ροή της επικοινωνίας. Ο βασικός στόχος της συμμετοχικής διαδικασίας είναι η εμπλοκή όλων των συντελεστών. Το περιβάλλον των εργαστηρίων και όλων των δραστηριοτήτων θα πρέπει να επιτρέπει στους συμμετέχοντες να μοιράζονται ελεύθερα τις απόψεις τους και τα προσωπικά τους παραδείγματα, συνεισφέροντας έτσι στην διαμόρφωση του περιεχομένου. Ο συντονιστής πρέπει να αναπτύξει επικοινωνιακές δεξιότητες οι οποίες θα του επιτρέψουν να καθοδηγήσει την συμμετοχική προσέγγιση με έναν ευέλικτο και πιο ολοκληρωμένο τρόπο. Οι σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (ICT) διευκολύνουν την χρήση πρόσθετων διαύλων επικοινωνίας, οι οποίοι μπορούν να υποστηρίξουν την συμμετοχή και συμπερίληψη όλων των συντελεστών. Η χρήση των τεχνολογιών ICT επιτρέπει σε έναν μεγάλο αριθμό πληροφοριών, παραδειγμάτων, εργαστηρίων, υλικών, κλπ., να είναι προσβάσιμα από έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων.

- Η μεθοδολογία της συμμετοχικής υποστήριξης συνδέεται στενά με τους διάφορους συντελεστές και εξαρτάται από τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Είναι σημαντικό να αναπτυχθεί μία προσωποποιημένη προσέγγιση για κάθε έναν από τους επιλεγμένους συντελεστές.

Οι συντελεστές έχουν διαφορετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα καθώς και διαφέρουν στις προσεγγίσεις τους στο θέμα. Ο συντονιστής πρέπει να είναι σε θέση να προσεγγίσει εξατομικευμένα τις διάφορες ομάδες και να εξασφαλίσει την μακροπρόθεσμη συμμετοχή των συντελεστών.

Αυτό περιλαμβάνει την γνώση:

- Των λόγων που συμμετέχουν
- Του ιστορικού των συντελεστών
- Την σύνδεση μεταξύ κάθε συντελεστή με τις επιδιώξεις του έργου
- Τα μακροπρόθεσμα οφέλη του έργου προς τους συντελεστές
- Της πρακτικής υποστήριξης, εάν υπάρχει, που θα μπορέσουν να παρέχουν στο έργο (ειδικά σε τομείς όπου δεν διαθέτουν ιδιαίτερη γνώση ή εμπειρία).

Όλα τα περιεχόμενα του έργου και των δραστηριοτήτων θα πρέπει να βασίζονται στην καλή γνώση του τοπικού πλαισίου και της τοπικής κληρονομιάς. Το περιεχόμενο της περιήγησης ανακάλυψης μπορεί να προσαρμόζεται σύμφωνα με τους στόχους του τοπικού τουρισμού, αλλά όλα τα περιεχόμενα θα πρέπει να βασίζονται στην εμπειριστατωμένη γνώση (επαγγελματικής, επιστημονικής ή εμπειρικής) της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Συμμετοχικό εργαστήριο στο Split -
Φωτογραφία: Vesna Bulić Baketić

Συμμετοχικό εργαστήριο στην Bastia -
Φωτογραφία: office de tourisme de Bastia

4. ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΛΙΜΑΝΙΟΥ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ

Ενσωμάτωση της περιήγησης σε έναν σχεδιασμό βιώσιμης ανάπτυξης

Ο οδηγός του ΗΗST, μέσα από την εφαρμογή των περιηγήσεων ανακάλυψης της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, πρέπει από την μία να παρέχει στους τοπικούς συντελεστές τα εργαλεία για μία αποτελεσματική και βιώσιμη ανάπτυξη της κληρονομιάς του λιμανιού, τις οικονομικές δραστηριότητες που αφορούν άντρες και γυναίκες (όπως επαγγέλματα σαν το ψάρεμα) και από την άλλη, να εξασφαλίσει την συνοχή των ενεργειών που γίνονται τοπικά αλλά και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής κοινοπραξίας. Ο οδηγός στην μεθοδολογία αποσκοπεί στην παροχή εργαλείων για την ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς από την Παγκόσμια προοπτική και για την βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής από μία προσέγγιση ενδυνάμωσης. Για αυτόν τον λόγο, θα πρέπει να υπολογίζεται ως υποστήριξη στην λήψη αποφάσεων. Θα πρέπει να παρέχει τεχνική υποστήριξη για την εφαρμογή του έργου στην ενίσχυση των τοπικών πηγών με την δημιουργία περιηγήσεων ανακάλυψης στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Θα πρέπει να δίνει την δυνατότητα σε αυτούς που παίρνουν της αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν έργα με γενικές κατευθυντήριες γραμμές και με πρωτόκολλο διαχείρισης του έργου (μεταφορά των προτάσεων σε αρχές λειτουργικότητας). Ο σεβασμός σε αυτόν τον προσανατολισμό, σύμφωνα με τον άξονα προτεραιότητας των παρεμβάσεων, θα πρέπει να εξασφαλίζει την συνοχή μεταξύ των έργων που βρίσκονται σε ανάπτυξη στις διάφορες περιοχές των εταίρων.

Οι περιηγήσεις ανακάλυψης που προτείνονται από το ΗΗST αποτελούν μέρος ενός έργου αξιοποίησης μέσα σε μία βιώσιμη τοπική αναπτυξιακή κατεύθυνση. Πρέπει να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προτεραιότητες της πόλης.

Για να το πετυχαίνουν θα πρέπει να συνυπολογίζουμε:

- **Κοινωνικές προτεραιότητες** Όσον αφορά τις κοινωνικές προτεραιότητες, πρέπει να ενεργοποιηθεί ή να αναζωογονηθεί η αλληλεγγύη και η σύνδεση με το έργο, όσο γίνεται περισσότερων ανθρώπων καθώς σαν προοπτική πρέπει να ενθαρρύνεται μια προσέγγιση που να φέρνει κοντά τις διαφορετικές γενεές, εξασφαλίζοντας την μετάδοση της γνώσης και της τεχνογνωσίας που συνδέονται με τις δραστηριότητες στο λιμάνι, από τους πιο ηλικιωμένους, που είναι και οι θεματοφύλακες αυτών των γνώσεων, με τις νεότερες γενεές. Πραγματικά, η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς συνεισφέρει στην βελτίωση της εικόνας του λιμανιού, ώστε να διασφαλιστεί η διατήρηση και η μετάδοση αυτής της κληρονομιάς και, πέρα από αυτές τις υλικές πλευρές, διαδραματίζει και έναν κοινωνικό ρόλο. Μπορεί να αποτελέσει ένα στοιχείο ενοποίησης και ένας φορέας για την ταυτότητα των κατοίκων.

- **Οικονομικές προτεραιότητες** Από οικονομική άποψη, ο σχεδιασμός πρέπει να εξασφαλίζει την υποστήριξη προς τις υφιστάμενες δραστηριότητες στην περιοχή που αναπτύσσεται το έργο, δηλαδή τις οικονομικές δραστηριότητες στο λιμάνι όπως, ψάρεμα, θαλάσσιες εκδρομές, εστίαση, πώληση τοπικών προϊόντων, ώστε να ενισχύεται η ταυτότητα της περιοχής. Η οικονομική ανάπτυξη είναι μέρος ενός διπλού προαπαιτούμενου. Πραγματικά, απαιτεί την αξιοποίηση των υφιστάμενων και δυνητικών πόρων, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παραγωγών και της ποιότητας των βιομηχανικών και μεταποιημένων προϊόντων. Βοηθά επίσης την ανάπτυξη της ποικιλομορφίας και του εμπλουτισμού των δραστηριοτήτων αυξάνοντας τις ανταλλαγές μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων, όποια κι αν είναι η φύση τους, παραδοσιακή, σύγχρονη, ή άτυπη. Στόχος είναι να δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ενός πλαισίου διάδρασης.
- **Περιβαλλοντικές προτεραιότητες** Το περιβαλλοντικό σκέλος του έργου είναι κρίσιμο. Αποτελεί εγγύηση της διατήρησης του οικοσυστήματος, και ειδικά του υδάτινου οικοσυστήματος, και πιο γενικά του αρχιτεκτονικού τοπίου του λιμανιού, με την χρήση τοπικής τεχνογνωσίας και υλικών.

Την ίδια στιγμή, το σχέδιο της μεθοδολογίας καθορίζει τις προτεραιότητες που αποσκοπούν να εξασφαλίσουν την αξιοπιστία των αναπτυσσόμενων έργων λαμβάνοντας υπόψη από την μία τους κατοίκους και τους τοπικούς οργανισμούς και, από την άλλη, στους συνεργάτες του έργου HHST και στις Ευρωπαϊκές αρχές. Παράλληλα, αυτές οι προτεραιότητες πρέπει να εξασφαλίζουν την βιωσιμότητα.

Τα έργα πρέπει επομένως να εστιάζουν:

- Στην αξιοποίηση της υλικής και άυλης κληρονομιάς: διατήρηση, αναπαλαίωση, ενσωμάτωση, ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση, κατάρτιση και κοινοποίηση. Τα έργα πρέπει να κινητοποιούν τους τοπικούς συντελεστές να εκπληρώσουν την επιθυμία τους για επαναδιεκδίκηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ιστορίας των λιμανιών τους. Το να υπολογίζουμε το λιμάνι ως έναν πόρο κληρονομιάς και τουρισμού σημαίνει να εφαρμόζουμε δραστηριότητες για την διατήρηση και την ανάπτυξη της υλικής και άυλης κληρονομιάς που σχετίζεται με αυτό. Οι περιηγήσεις πρέπει να αναπτύσσονται επί τόπου σε μία περιοχή και να βασίζονται στις εικόνες και τις αισθήσεις. Αυτές οι διαδρομές πρέπει να επωφελούνται από την ποιοτική διαχείριση των περιοχών προκειμένου να αναδεικνύουν τους θησαυρούς της κληρονομιάς και να εξασφαλίζουν την φυσική πρόσβαση (εύκολες διαδικασίες και καθόλη την διάρκεια του έτους).

- Στην διατήρηση της ταυτότητας των περιοχών: το έργο πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, στην τοπική ιστορία και τον πολιτισμό. Ως μαρτυρία του παρελθόντος και υποστηρικτής της μνήμης, η κληρονομιά του λιμανιού, είτε χερσαία, αρχιτεκτονική, τοπογραφική ή θαλάσσια, είναι πάνω απ' όλα αυτό που επιτρέπει την αναγνώρισή της, ένας χειροπιαστός "δείκτης του ανήκειν" για τους κατοίκους καθώς και τους επισκέπτες. Οι διαδρομές που οργανώνονται στην βάση των τοπικών πόρων επιτρέπουν την αξιοποίησή τους, προσφέροντας καλύτερη φυσική, πολιτιστική και εικονική πρόσβαση στην κληρονομιά, και κάνοντας πιο εμφανή και κατανοητή την κληρονομιά του λιμανιού, για την αναδημιουργία νοημάτων και συνδέσμων μεταξύ των συντελεστών και των διαφορετικών γενεών.
- Στην συγκέντρωση και διάδοση τοπικών παραδοσιακών γνώσεων, τεχνογνωσιών και τοπικών υλικών, προσαρμόζοντάς τα στην σύγχρονη πραγματικότητα, προωθώντας έτσι την οικειοποίηση του χώρου από τα διάφορα κοινά στα οποία απευθύνονται, μέσω της οργάνωσης δραστηριοτήτων, ερμηνείας, μύησης και κατάρτισης σε αυτές τις γνώσεις και τεχνογνωσίες. Ενδέχεται να είναι αναγκαία η ανάπτυξη ή η ενθάρρυνση της κατάρτισης για τη δημιουργία δραστηριοτήτων και την προώθηση υφιστάμενων εργασιών σε μια βιώσιμη δυναμική.
- Στην οικοδόμηση τοπικής συναίνεσης: το έργο θα πρέπει να επικεντρωθεί στους ρόλους των συντελεστών στον προσδιορισμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των αξιοποιούμενων προϊόντων. Αξιοποίηση μιας ιδιοκτησίας είναι, για παράδειγμα, η διαδικασία μέσα από την οποία μία συγκεκριμένη ιδιοκτησία αποκτά έναν κοινό χαρακτήρα με δυνητικά συλλογική αξία. Η απόδοση συλλογικής χρήσης αυτής της ιδιοκτησίας απαιτεί την ανάπτυξη τρόπων συναίνεσης μεταξύ πολλών δυνητικών χρηστών, από την μία τον δημόσιο ή ιδιώτη νόμιμο κάτοχο, και από την άλλη όλους τους άλλους δυνητικούς χρήστες.
- Στην μακροπρόθεσμη στόχευση: η προτεινόμενη προσέγγιση μπορεί να αναπαράγεται εύκολα. Στην πραγματικότητα, από την στιγμή που μία περιοχή δομείται και έχει ως εφόδιο εμβληματική λαϊκή κληρονομιά που αποκαλύπτει τον πολιτισμό και την ιστορία της, οι περιηγήσεις ανακάλυψης μπορούν να οργανωθούν για να εκπληρώσουν το ρόλο τους ως εργαλεία αξιοποίησης και βιώσιμης ανάπτυξης.
-

Ενσωμάτωση των περιηγήσεων σε έναν εμπορικό σχεδιασμό

Η προσέγγιση του έργου HHST βασίζεται στην Περιήγηση ανακάλυψης ως ενός κρίσιμου μέρους σε μία τουριστική πρόταση (ή τουριστικό πακέτο), και η οποία αποτελεί τον άξονα γύρω από τον οποίο οργανώνεται η εμπειρία της επίσκεψης, ειδικά αν δεν αποτελεί τον μόνιμο τόπο διαμονής του περιηγητή.

Η περιήγηση ανακάλυψης είναι επομένως μία διαδρομή που αγγίζει διαφορετικά πεδία ενδιαφερόντων συνδέοντάς τα, όπως διάφορες γραφικές ή εμβληματικές τοποθεσίες, χαρακτηριστικές για το προτεινόμενο θέμα της περιήγησης, αλλά και με οικονομικό και πολιτιστικό περιεχόμενο.

Μία καλά δομημένη διαδρομή, ή και ένα σύστημα καλά δομημένων περιηγήσεων, παρέχει πολλαπλά οφέλη:

- Παρέχει στους τουρίστες την ευκαιρία να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν το περιβάλλον και το πολιτιστικό πλαίσιο μέσα από διαδρομές δοκιμασμένες από ανθρώπους που γνωρίζουν την περιοχή. Ενισχύει την περιέργεια του επισκέπτη, κάνοντας την παραμονή του πιο διασκεδαστική και καθοδηγώντας τον σε αυτά που δεν πρέπει να του διαφύγουν.
- Μπορεί να διευκολύνει την παράταση της παραμονής του επισκέπτη στην περιοχή, κάνοντας την εμπειρία του πιο ενεργή.
- Μπορεί να ορίσει μια αμοιβαία πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ επισκεπτών και κατοίκων (φορέων υποδοχής και μη)
- Επομένως, ένα σύστημα περιήγησης μπορεί να εμπλουτίσει την τουριστική προβολή και να αυξήσει την αξία και τα πλεονεκτήματα του προορισμού και των διαχειριστών του, βελτιώνοντας την ποιότητα της παραμονής των επισκεπτών αλλά και των κατοίκων.

Ωστόσο, λίγες περιοχές είναι αρκετά διάσημες (όπως η Tuscany ή τα κάστρα του Loire), ώστε να προσελκύουν τουρίστες μόνο εξαιτίας της κληρονομιάς τους. Μία πολιτιστική τουριστική προσέγγιση προϋποθέτει τον προσδιορισμό των τουριστικών προϊόντων που σχετίζονται με την κληρονομιά τα οποία πρέπει να έχουν οργανωθεί σε συνάρτηση με τους στόχους και τις προτεραιότητες που πηγάζουν από το επιλεγμένο θέμα.

Θα μπορούσε για παράδειγμα, να ενσωματώνει την περιήγηση σε ένα προϋπάρχον τουριστικό πακέτο ή σε ένα πακέτο που θα δημιουργηθεί μαζί με τοπικά τουριστικά γραφεία ή πράκτορες, σε μία θεματική διαδρομή ή για την ενίσχυση ιστορικών τοποθεσιών οι οποίες έχουν ήδη αναπτυχθεί, και συνδέουν την ανακάλυψη της πολιτιστικής κληρονομιάς με σχετικές δραστηριότητες και την διαμονή.

Συχνά, οι περιηγήσεις που δημιουργούνται με πρωτοβουλία των Τουριστικών Οργανισμών χρησιμοποιούνται από τουριστικούς πράκτορες και προωθούνται ως τουριστικά προϊόντα.

Όσον αφορά τα στοιχεία που το αποτελούν, οποιαδήποτε περιήγηση σε κάθε περίπτωση πρέπει να περιλαμβάνει:

- **Το βασικό θέμα** το οποίο αναφέρεται στο αντικείμενο της περιήγησης, σε αυτό δηλαδή που θα ανακαλυφθεί.
- **Το συνδετικό νήμα** και τα στοιχεία που προβάλουν το θέμα από το σημείο αφετηρίας μέχρι την κατάληξη, μέσα από τα διάφορα στάδια και με τις απαραίτητες πληροφορίες για να γίνει κατανοητό και να αναπτυχθεί το θέμα της περιήγησης.
- **Την περιοχή της περιήγησης** και την επιλογή των σταδίων σύμφωνα με τα στοιχεία στα οποία επιθυμείτε να εστιάσετε.
- **Τον χρόνο της επίσκεψης** και αναγκαστικά τον μέγιστο προτεινόμενο αριθμό επισκεπτών.

Πρέπει επίσης να προσδιορίζει ξεκάθαρα τον σκοπό της περιήγησης, ανάλογα με την αγορά για την οποία προορίζεται (πολιτιστικός τουρισμός, εμπειριών, ανακαλύψεων, κλπ.), το κοινό (ηλικία, φύλο, κοινωνική κατηγορία, κίνητρο, κλπ.), την προέλευση (τοπική, εθνική, διεθνή, από τουριστικό πράκτορα), και την εποχικότητα (τουριστική περίοδο, όλο το έτος, κλπ.). Η περιήγηση μπορεί επίσης να απευθύνεται σε συγκεκριμένο κοινό όπως, για παράδειγμα, ηλικιωμένους, εάν προορίζεται για το χρονικό διάστημα εκτός τουριστικής περιόδου, ή σε επαγγελματίες εάν αποτελεί μέρος ενός σεμιναρίου, μίας μελέτης, ενός συνεδρίου, κλπ.

Τέλος, έχοντας κατά νου στο εργαλείο της παρουσίασης, δηλαδή, φυλλάδια, μπροσούρες, βίντεο, βιβλία, κλπ., θα είναι απαραίτητο:

- **Να συλλεχθούν πληροφορίες** σχετικά με την υλική και άυλη κληρονομιά της περιοχής που περιλαμβάνεται στην περιήγηση, π.χ., ιστορία, αρχιτεκτονικές κατασκευές, φυσικά στοιχεία, λαϊκές παραδόσεις, γαστρονομία, οικονομικές δραστηριότητες, κλπ., με λίγα λόγια, ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί τουριστικό αξιοθέατο, τόσο μέσα από στοιχεία τεκμηρίωσης (χάρτες, GPS, κείμενα) όσο και μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων και ελέγχων στο πεδίο.
- **Να συλλεχθούν** οι πιο αντιπροσωπευτικές εικόνες του τουριστικού προορισμού. Αναζητήστε ή παράξτε μία ενότητα φωτογραφιών και βίντεο.
- **Να δημιουργηθούν δίκτυα προβολής:** σήμερα, ένας απλός ιστότοπος ή μία σελίδα στο Facebook δεν είναι πλέον αρκετά για να εξασφαλίσουν την απαραίτητη επικοινωνία για την προβολή ενός νέου τουριστικού προϊόντος. Είναι απαραίτητο να πολλαπλασιαστούν οι δίαυλοι διάχυσης: κοινωνικά δίκτυα, αλλά και ειδικευμένοι ιστότοποι, πλατφόρμες διαδικτυακού εμπορίου, ραδιόφωνο και τηλεόραση, άρθρα στον γενικό και στον ειδικό τύπο, κλπ.

Ο σχεδιασμός διαχείρισης της περιήγησης

Ένας σχεδιασμός της διαχείρισης προϋποθέτει έναν δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό ο οποίος θα εδραιώσει την συνεργασία των τοπικών συντελεστών που θα συμμετέχουν στην δημιουργία της τουριστικής περιήγησης.

Ένας τέτοιος οργανισμός μπορεί να βασίζεται στην συνεργασία μεταξύ μιας υπηρεσίας τουρισμού, ενός τουριστικού πράκτορα, ενός τουριστικού γραφείου ή ακόμα και μιας πολιτιστικής ένωσης.

Ωστόσο, εφόσον απουσιάζουν προϋπάρχουσες δομές υποστήριξης, η δημιουργία μιας ένωσης που θα ανταποκριθεί στην λειτουργία ενός Συμμετοχικού Εργαστηρίου για την Πολιτιστική Κληρονομιά είναι μια εύκολη μεταβατική λύση. Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να βασιζόμαστε σε επαγγελματίες για την προώθηση πολιτιστικών τουριστικών προϊόντων: τουριστικές υπηρεσίες, ταξιδιωτικά γραφεία, ξενοδόχους. Οι διάφοροι άλλοι συντελεστές των περιοχών, ακόμα και όταν είναι καλά οργανωμένοι, έχουν μικρή εμπειρία στην προώθηση αυτού του είδους τουρισμού απευθείας.

Μία ιδιαίτερη προσπάθεια πρέπει να γίνει για τον προσδιορισμό και την κινητοποίηση των ανθρώπινων πόρων:

- Για την συμβολή των ανθρώπων που θα πρέπει να αναζητηθεί από το εξωτερικό - το δίκτυο των πρεσβευτών της τοπικής κληρονομιάς, οι ενώσεις εθελοντών (συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων και των κατοίκων του εξωτερικού που συχνά είναι οι καλύτεροι πρεσβευτές της τοπικής κληρονομιάς).
- Για τις ανάγκες κατάρτισης σε τοπικό επίπεδο (επαγγελματικής ή μη) για την ανάδειξη της κληρονομιάς, την υποδοχή και την ξενάγηση των επισκεπτών.

Καταλήγοντας, είναι απαραίτητο να διερευνήσουμε την συγκέντρωση οικονομικών πόρων. Όταν οι δημόσιες αρχές δεν χρηματοδοτούν ή χρηματοδοτούν εν μέρει ένα έργο, υπάρχουν διάφορες πρωτοβουλίες που μπορούν να εφαρμοστούν για την εύρεση των απαραίτητων ποσών για την διαχείριση και την προώθηση της περιήγησης. Μπορούν να γίνουν αρκετές προτάσεις:

- Καταρχήν, δώστε προτεραιότητα στην χρηματοδότηση της εμψύχωσης του έργου.
- Μην δεσμευτείτε αμέσως σε έργα που απαιτούν μεγάλη χρηματοδότηση.
- Δοκιμάστε μικρά έργα, βασιστείτε σε εθελοντές για την διατήρηση και αναπαλαίωση της κληρονομιάς.
- Αναπτύξτε ένα σύστημα δωρεών με συμμετοχική χρηματοδότηση.
- Διοργανώστε πολιτιστικές εκδηλώσεις που αποφέρουν έσοδα.
- Κινητοποιήστε δημόσια χρηματοδότηση για συγκεκριμένα μικρά έργα.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ

Τα επιτεύγματα του έργου Harbor Heritage Story Telling έχουν συγκεντρωθεί σε έναν κατάλογο δεδομένων. Χρησιμοποιούν πολλά από τα σημεία που αναφέρονται σε αυτόν τον οδηγό, παρουσιάζοντας έτσι την αρχιτεκτονική της περιήγησης.

Περιήγηση ανακαλύψεων που πραγματοποιείται στην Corsica της Γαλλίας

(Φωτογραφίες: Stage 1 to 5: OT BASTIA; 6: Wikipedia; 7: JC Marsily)

Τίτλος περιήγησης	Bastia . Θησαυροί του σήμερα και απομεινάρια της επαγγελματικής αλιείας
Διάρκεια	Περίπου 2 :30
Αριθμός βημάτων	7
Σημείο εκκίνησης	Πλατεία San Niculà
Σημείο κατάληξης	Πλατεία ψαραγοράς

ΒΗΜΑ 1	
Θέμα	Η ιστορία της ανάπτυξης του λιμανιού της Bastia - η τοποθεσία βρίσκεται ανάμεσα στο εμπορικό και στο παλιό λιμάνι (αλιευτικό σήμερα).
Τοποθεσία	Πλατεία San Niculà.
Σημεία ενδιαφέροντος	Οικονομική εξέλιξη της πόλης Bastia μέσα από την ανάπτυξη του λιμανιού της. • Ιστορία της τοποθεσίας. • Ανάκτορο των εφοπλιστών. • Άγαλμα του Ναπολέοντα.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Μία πρόσφατη φωτογραφία επισκόπησης του λιμανιού και μία αρχαιακή εικόνα του λιμανιού κατά τον 18ο και 19ο αιώνα, όπου εμφανίζονται οι τροποποιήσεις που έχουν συντελεστεί.

ΒΗΜΑ 2	
Θέμα	Το κέντρο της πόλης Bastia του 17ου αιώνα: καταστήματα, κτήρια, σημάδια του παρελθόντος.
Τοποθεσία	Οδός Napoléon (προς το νέο λιμάνι).
Σημεία ενδιαφέροντος	• Οδός-αγορά με πολλά καταστήματα τοπικών προϊόντων. • Γειτονιά Terravecchia. • Θυρεοί στις εισόδους των κτηρίων. • Παρεκκλήσι: Παρουσίαση του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. • Παλαιό παρεκκλήσι της αδελφότητας των αλιέων. • Οδός νέου λιμανιού, πρώην συνοικία βυρσοδεψών.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Παρουσίαση ενός γνωστού θυρεού μιας οικογένειας της Bastia.

ΒΗΜΑ 3	
Θέμα	Η κληρονομιά του λιμανιού.
Τοποθεσία	Παλαιό λιμάνι, Νότια Προκυμαία, Προβλήτα Albert Gili.
Σημεία ενδιαφέροντος	Η οικονομική εξέλιξη της πόλης Bastia μέσα από την ανάπτυξη του λιμανιού της. • Η γειτονιά Puntettu. • Τοπική κουλτούρα: Ο Μαύρος Χριστός – Ο ογκόλιθος του Λέοντα - Η ιστορία του ακτοπλοϊκού Louise. • Η κληρονομιά της θάλασσας: Αλιευτικό σκάφος της Bastia, η Αγία Ελισάβετ, η καντίνα και το εμπορικό των αλιέων. • Η τοποθεσία Madunetta.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Η προσωπική μαρτυρία ενός κατοίκου που διατηρεί στην περιοχή μία καντίνα-εμπορικό.

ΒΗΜΑ 4	
Θέμα	Η κληρονομιά του λιμανιού.
Τοποθεσία	Vieux Port – Rive Nord (Quai 1 ^{er} bataillon de Choc).
Σημεία ενδιαφέροντος	• Πρώην καρνάγιο και ναυπηγείο του chebec Galeotta. • Τα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη, τα επαγγέλματα, τα προϊόντα της αλιείας, κλπ. • Κτήριο λιμενικής αρχής.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Μαρτυρία ενός ντόπιου ψαρά για τα χαρακτηριστικά της επαγγελματικής αλιείας.

ΒΗΜΑ 5	
Θέμα	Η κληρονομιά των επαγγελματιών αλιέων της Μεσογείου.
Τοποθεσία	Τοποθεσία «A Tinta».
Σημεία ενδιαφέροντος	Επίσκεψη στις εγκαταστάσεις και παρουσίαση της ένωσης A Madunetta, επεξήγηση των πληροφοριακών πινάκων.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Παρουσίαση ενός βίντεο για την επαγγελματική αλιεία και την βαφή των αλιευτικών δικτύων κατά την επίσκεψη στις εγκαταστάσεις.

ΒΗΜΑ 6	
Θέμα	Η κληρονομιά των επαγγελματιών αλιέων της Μεσογείου.
Τοποθεσία	Ψαραγορά
Σημεία ενδιαφέροντος	- Η ιστορία της περιοχής. - Η ιστορία της επαγγελματικής αλιείας, τα επαγγέλματα και οι σχετικές παραδόσεις και μορφές οργάνωσης (Prud'homme, συμβούλιο διευθετήσεων ομοτίμων).
Συμπληρωματικά στοιχεία	Επίσκεψη στις εγκαταστάσεις των επαγγελματιών αλιέων της Bastia (Prud'homme, συμβούλιο διευθετήσεων ομοτίμων) μετά από μια γνωριμία με τα πατροπαράδοτα χαρακτηριστικά της περιοχής.

ΒΗΜΑ 7	
Θέμα	Η ιστορία της πόλης της Bastia και τα τοπικά προϊόντα.
Τοποθεσία	Η πλατεία της κεντρικής αγοράς.
Σημεία ενδιαφέροντος	• Η ιστορία της πλατείας. • Επίσκεψη στην πλατεία, εάν πρόκειται για μέρα που η αγορά λειτουργεί. • Εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή: San Ghjunà.

Περιήγηση ανακαλύψεων που πραγματοποιείται στον Πειραιά, Ελλάδα

Τίτλος περιήγησης	Το λιμάνι του Πειραιά, ένα συνεχές χωνευτήριο ανθρώπων
Διάρκεια	2 ώρες
Αριθμός βημάτων	6
Σημείο εκκίνησης	Η υπαίθρια αγορά του Πειραιά
Σημείο κατάληξης	Το Πασαλιμάνι

(Φωτογραφίες: Viviane Papapanagiotaki and I.M.T.I.I.E)

ΒΗΜΑ 1	
Θέμα	Η ίδρυση της πόλης του Πειραιά.
Place	Ο πύργος του Πειραιά
Σημεία ενδιαφέροντος	Ο πύργος του Πειραιά χτίστηκε στην τοποθεσία της παλιάς αγοράς της πόλης για να αποτελέσει υποδομή των ναυτιλιακών εταιρειών, σύμφωνα με τα πρότυπα της πόλης του Λονδίνου.
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Η αγορά παραμένει ακριβώς δίπλα στον πύργο με προϊόντα από όλον τον κόσμο.
Πρεσβευτές	Εμπορικό Επιμελητήριο Πειραιά - Γιώργος Σωτηρίου - Πύργος Πειραιά. Εκπρόσωπος

ΒΗΜΑ 2	
Θέμα	Η Βρετανική και Γαλλική κατοχή κατά τα έτη 1854-1857
Place	Τινάνειος Κήπος
Σημεία ενδιαφέροντος	Αυτός ο κήπος κατασκευάστηκε από τους Γάλλους στρατιώτες κατά την κατάληψη του Πειραιά από τους Γάλλους κατά την περίοδο 1854-1857 και ονομάστηκε Τινάνειος Κήπος προς τιμήν του Ναυάρχου Barbier de Tinan.
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Ένα δέντρο στον κήπο μαρτυρεί ακόμα τον βομβαρδισμό ενός Αγγλικού σκάφους από τον Γερμανικό στρατό το 1941: ένα κομμάτι μετάλλου υπήρχε μέχρι πρόσφατα ενσωματωμένο σε μία κουφάλα του.
Πρεσβευτές	Δήμος Πειραιώς - Ευαγγελία Μπαφούνη

ΒΗΜΑ 3	
Θέμα	Η γέννηση μιας πολυπολιτισμικής πόλης κατά τον 19ο αιώνα.
Place	Η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα
Σημεία ενδιαφέροντος	Η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα είναι το πρώτο δημόσιο κτήριο που κατασκευάστηκε στην νεώτερη πόλη του Πειραιά στην θέση του παλαιού μοναστηριού το οποίο είχε οικοδομηθεί κατά τον 11ο ή τον 12ο αιώνα. Συμβολίζει την γέννηση της νέας δραστήριας πόλης, που δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε από μετανάστες από ολόκληρη την Ελλάδα. Ήταν το σημείο εισόδου της πόλης για τους ανθρώπους που έφταναν στο λιμάνι. Από εδώ, αντίκριζαν το σύμβολο της Ορθόδοξης Εκκλησίας, έχοντας την Ακρόπολη στον ορίζοντα.
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Η προβλήτα μπροστά από την εκκλησία όπου έδεναν τα καράβια με προϊόντα από όλο τον κόσμο και που τώρα φιλοξενεί τα οχηματαγωγά που συνδέουν τον Πειραιά με τα νησιά του Αιγαίου. Το κατάστημα πώλησης αλιευτικού ρουχισμού.
Πρεσβευτές	Εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα – Εκπρόσωπος

ΒΗΜΑ 4	
Θέμα	Η κρυφή πλευρά του εμπορικού λιμανιού.
Place	Η οδός Αγίου Σπυρίδωνα και το Γιαχνί σοκάκι.
Σημεία ενδιαφέροντος	Σε αυτούς τους μικρούς δρόμους, λιμενεργάτες και βιομηχανικοί εργάτες, μετανάστες από όλη την Ελλάδα, πρόσφυγες και καλλιτέχνες μοιράζονταν τις χαρές και τις λύπες τους. Εδώ βρισκόντουσαν οι ταβέρνες όπου συναντιόντουσαν οι πρόσφυγες από την Μικρά Ασία, μετά τον ξεριζωμό του 1922. Αυτός ο δρόμος, αν και οι ταβέρνες χάθηκαν, παραμένει απαραράλακτος με το πέρασμα του χρόνου.
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Εδώ γεννήθηκε το ρεμπέτικο, μία μουσική της νέας υποβαθμισμένης, οικονομικά και κοινωνικά, τάξης της πόλης.
Πρεσβευτές	Έμπορος και πρώην Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Πειραιά, Γιώργος Μπενέτος.

ΒΗΜΑ 5	
Θέμα	Η γειτονιά της Τρούμπας, τα κόκκινα φανάρια των αρχών του 20ου αιώνα.
Place	Οδός Φίλωνος από την Οδό Αγίου Σπυρίδωνα μέχρι την Λεωφόρο Δευτέρας Μεραρχίας.
Σημεία ενδιαφέροντος	Αυτή ήταν η περιοχή του αγοραίου έρωτα, των καμπαρέ και των μπαρ. Οι σεξεργάτριες από όλη την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό ζούσαν και εργάζονταν σε αυτούς τους δρόμους, εξυπηρετώντας ντόπιους και ναύτες που κατεύθναν στο λιμάνι από όλον τον κόσμο. Σήμερα αυτή η περιοχή βιώνει μία αναγέννηση, διαθέτοντας πολλά μπαρ και εστιατόρια με πολυεθνική κουζίνα .
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Οδός Νοταρά Το κατάστημα των ναυτικών σημαιών
Πρεσβευτές	Δήμος Πειραιά – Ευαγγελία Μπαφούνη

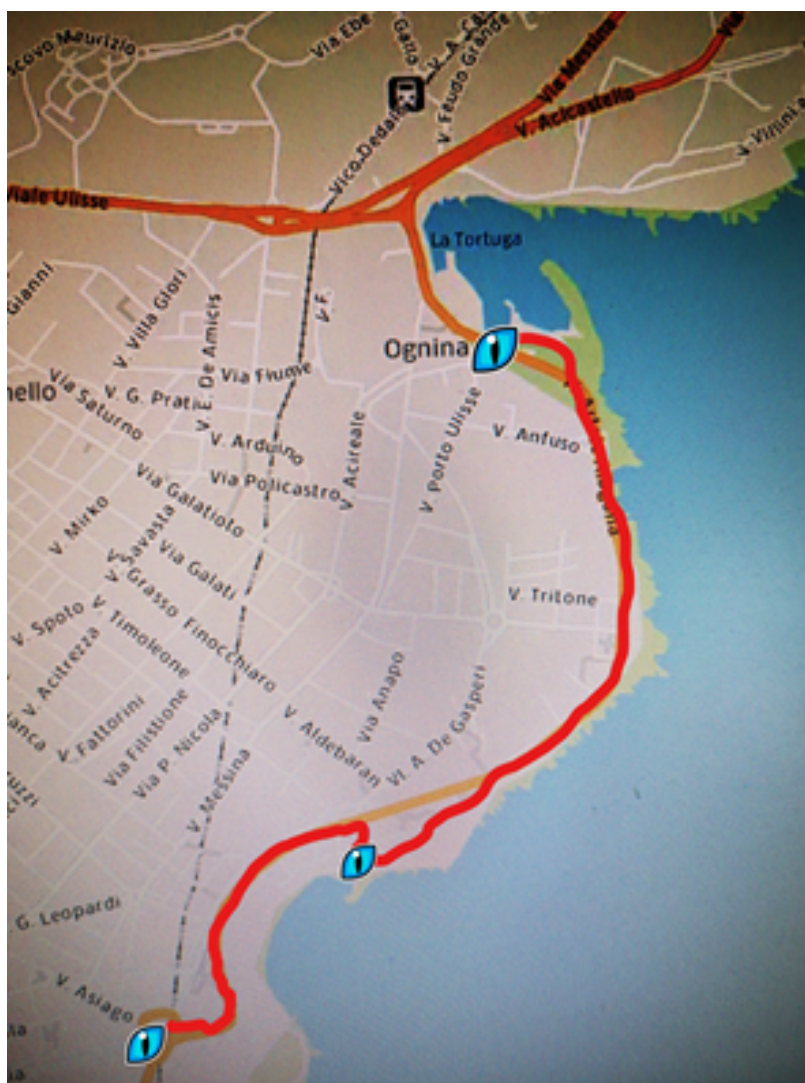

ΒΗΜΑ 6	
Θέμα	Μαρίνα Ζέα.
Place	Το παλαιό λιμάνι, Πασαλιμάνι.
Σημεία ενδιαφέροντος	Η Μαρίνα Ζέα υπήρξε κατά την αρχαιότητα το κύριο ναυπηγείο των Αθηναίων. Σήμερα είναι μία γραφική τοποθεσία για περίπατο μπροστά στην μαρίνα. Συγκεντρώνει ακόμα τους λιγοστούς ερασιτέχνες αλιείς της πόλης.
Επιπρόσθετα σημεία ενδιαφέροντος	Το Αρχαιολογικό Μουσείο του Πειραιά βρίσκεται κοντά στην μαρίνα και εκθέτει μοναδικά ευρήματα καθώς και πολλές πληροφορίες για το λιμάνι και την ναυτική βάση κατά την αρχαιότητα.

Περιήγηση ανακαλύψεων που πραγματοποιείται στην Catania της Ιταλίας

Τίτλος περιήγησης	Ακτογραμμή της Catania: Ένα περιδέραιο από μικρά λιμάνια σαν μαργαριτάρια
Διάρκεια	Περίπου δυόμιση ώρες
Αριθμός βημάτων	3
Σημείο εκκίνησης	Piazza Europa (Πλατεία Europa)
Σημείο κατάληξης	Porto di Ognina (Λιμάνι της Ognina)

ΒΗΜΑ 1	
Θέμα	Piazza Europa, η αρχή της ακτογραμμής της Catania και η ιστορική και οικονομική εξέλιξη της περιοχής.
Τοποθεσία	Piazza Europa
Σημεία ενδιαφέροντος	• Η ιστορία της τοποθεσίας, το λιμάνι του Caito. • Οι γεωλογικές μεταβολές. • Η αστική ανάπτυξη. • Η τέχνη στον δρόμο (street art).
Συμπληρωματικά στοιχεία	Μία πρόσφατη φωτογραφία επισκόπησης της πλατείας και μια εικόνα αρχείου της πλατείας και του λιμανιού τον 19ο ή τον 20ο αιώνα από όπου φαίνονται οι μεταβολές στην περιοχή της Piazza Europa.

ΒΗΜΑ 2	
Θέμα	Ένα μικρό χωριό με πολλά μπαλκόνια προς την θάλασσα και την υπέροχη μαρίνα.
Τοποθεσία	S. Giovanni Li Cuti
Σημεία ενδιαφέροντος	Η οδός Monida με τα πολλά παραδοσιακά εστιατόρια, μπαρ, wine bars, κλπ. • Το μικρό λιμάνι. • Η ροές της λάβας. • Η τοπική street art.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Παρουσίαση στους επισκέπτες ενός χωριού μέσα στην πόλη.

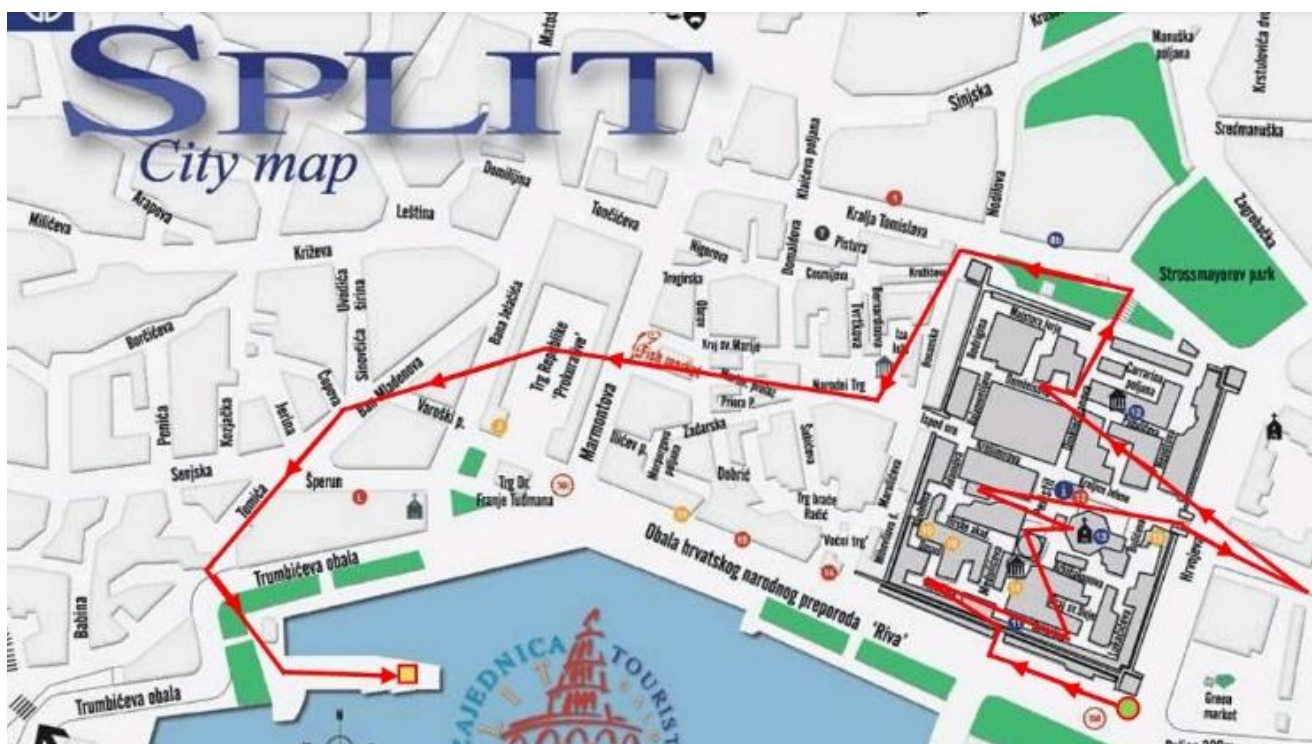
ΒΗΜΑ 3	
Θέμα	Ένα παραθαλάσσιο χωριό ενσωματωμένο στην πόλη, ανάμεσα στην ιστορία, τον θρύλο, τα γεωλογικά φαινόμενα και τα δεδομένα της οικονομίας.
Τοποθεσία	OGNINA
Σημεία ενδιαφέροντος	• Η Ισπανική garritta • Ο πύργος Saracen • Η Santa Maria di Ognina • Το lim:ani • Η street art • Οι ροές της λάβας • Το μουσείο της Ognina
Συμπληρωματικά στοιχεία	• Μαρτυρίες από τους τοπικούς ψαράδες • Ο μύθος του Οδυσσέα

Περιήγηση ανακαλύψεων που πραγματοποιείται στο Split της Κροατίας

Φωτογραφίες: *Vesna Bulić Baketić*. Χάρτης: orangesmile.com/travelguide/split/high-resolution-maps.htm

Τίτλος περιήγησης	Το λιμάνι του Split - Το Χρυσό Δαχτυλίδι ανάμεσα στην Ανατολή και την Δύση.
Διάρκεια	2.5 ώρες
Αριθμός βημάτων	9
Σημείο εκκίνησης	Η είσοδος του επιβατικού λιμένα του Split - Obala Lazareta
Σημείο κατάληξης	Το λιμάνι των αλιέων - Matejuška

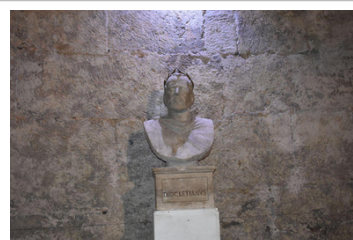
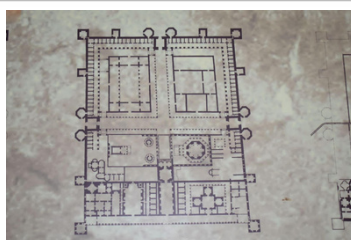
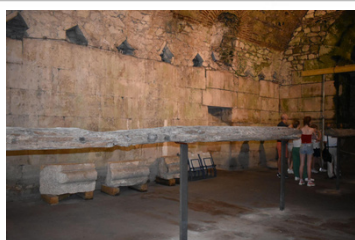
ΒΗΜΑ 1	
Θέμα	Η ιστορική ανάπτυξη της πόλης του Split - Από τις αποικίες των Ελλήνων στο Ρωμαϊκό παλάτι το οποίο εξελίχθηκε σε μεσαιωνική πόλη - Η κληρονομιά του λιμανιού
Τοποθεσία	Obala Lazareta
Σημεία ενδιαφέροντος	Η εξέλιξη του φυσικού λιμανιού της πόλης - παρουσίαση του χρονοδιαγράμματος της πόλης και της ανάπτυξης του λιμανιού για την καλύτερη κατανόηση της ιστορίας τους. • Η ιστορία των πρώτων εγκαταστάσεων. Επιστρώσεις θεμελίων κάτω από τον παραλιακό πεζόδρομο της Riva. • Η τοποθεσία του σημερινού επιβατικού λιμένα. • Η ιστορία του Lazareti - Η καραντίνα του λιμανιού του Split.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Μία ιδανική αναπαράσταση του παλατιού του Διοκλητιανού (σχέδιο).

ΒΗΜΑ 2	
Θέμα	Η ιστορία του παλατιού του Διοκλητιανού - η προ-αστική περίοδος.
Τοποθεσία	Μπροστά από την Νότια είσοδο του παλατιού - Η Porta Aenea (η Χάλκινη Πύλη).
Σημεία ενδιαφέροντος	• Η απόφαση του Διοκλητιανού να οικοδομήσει το παλάτι στην συγκεκριμένη τοποθεσία. • Ένα φυσικό καταφύγιο. • Η σύνδεση με το παλαιότερο λιμάνι της πόλης Salona (η Ρωμαϊκή πρωτεύουσα της επαρχίας της Dalmata). • Τα υποστυλώματα (υπόγειες κατασκευές) και η οργάνωση του παλατιού. • Η πρόσβαση στην θάλασσα από τα υπόγεια του παλατιού.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Παρουσίαση της οργάνωσης της σημερινής πόλης χρησιμοποιώντας το μοντέλο που βρίσκεται μπροστά στην Νότια είσοδο του παλατιού.

ΒΗΜΑ 3	
Θέμα	Τα υπόγεια του παλατιού του Διοκλητιανού - οι ρίζες του Διοκλητιανού, οι σύνδεση με την Salona.
Τοποθεσία	Το εσωτερικό των υπογείων αιθουσών του παλατιού.
Σημεία ενδιαφέροντος	• Τα πρώτα χρόνια του παλατιού. • Αρχιτεκτονική. • Η ιστορική στιγμή κατά την οποία πρόσφυγες από την Salona κατέφυγαν στο παλάτι - η αρχή της ανάπτυξης της πόλης. • Τα απομεινάρια από την Salona που βρίσκονται στα υπόγεια. • Η σημασία του λιμένα της Salona (αρχαιότερο, Ιλλυρικό λιμάνι). • Το σύστημα ύδρευσης • Τα σημάδια της Εβραϊκής κοινότητας, η ελαιοπαραγωγή κατά τον Μεσαίωνα.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Πρωτότυπα αρχαιολογικά χειροτεχνήματα στα υπόγεια, χάρτες, κλπ.

ΒΗΜΑ 4	
Θέμα	Το περιστύλιο - η καρδιά του παλατιού και της πόλης.
Τοποθεσία	Το περιστύλιο
Σημεία ενδιαφέροντος	• Το κεντρικό σημείο του παλατιού και η μεσαιωνική πόλη - ο καθεδρικός ναός. • Οι μεταρρυθμίσεις του Διοκλητιανού που επηρέασαν την μεσαιωνική οικονομία και νομοθεσία. • Η ανάπτυξη της πόλης κατά τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, από τον 15ο μέχρι τον 18ο αιώνα, και η ανάπτυξη του λιμανιού. • Η ζωή των κατοίκων κατά τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Αρχιτεκτονική και χειροτεχνήματα.

ΒΗΜΑ 5	
Θέμα	Μετατροπή από κατοικία, σε έναν μοναδικό σύνδεσμο μεταξύ Ανατολής και Δύσης.
Τοποθεσία	Το διαμέρισμα του Αυτοκράτορα - Μαυσωλείο/Καθεδρικός ναός - Ο ναός του Δία - Η Ανατολική Πύλη (Porta Argentea)
Σημεία ενδιαφέροντος	Επίσκεψη στις τοποθεσίες, το περίγραμμα της σύνδεσής τους με την Ιστορία και η σχέση των χειροτεχνημάτων με τον ρόλο τους στην ανάπτυξη μιας από τις σημαντικότερες πόλεις-λιμάνια της Ανατολικής ακτής της Αδριατικής θάλασσας.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Επίσκεψη στο κέντρο ερμηνείας του Καθεδρικού ναού.

ΒΗΜΑ 6	
Θέμα	Επίσκεψη στην αγορά.
Τοποθεσία	Έξοδος από τις Ασημένιες Πύλες (Porta Argentea) και περίπατος στην γειτονική αγορά (λαχαναγορά, ανθοπωλεία, άλλα αγαθά).
Σημεία ενδιαφέροντος	Επίσκεψη στην τοποθεσία και παρουσίαση της σημασίας της για την παράδοση και την κοινωνία.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Συνάντηση με κατοίκους και πωλητές που παραβρίσκονται για πολλά χρόνια στην αγορά, και οι οποίοι μεταφέρουν έθιμα, παραδόσεις, τις σύγχρονες τροποποιήσεις και την τοπική ανάπτυξη.

ΒΗΜΑ 7	
Θέμα	Επιστροφή, μέσα στα τείχη του παλατιού - Η κληρονομιά του λιμανιού (η αρχή του λιμανιού όπως το ξέρουμε σήμερα).
Τοποθεσία	Το Βορειοανατολικό και το Βορειοδυτικό τεταρτημόριο του παλατιού, το Εβραϊκό γκέτο.
Σημεία ενδιαφέροντος	- Οι αίθουσες της Ρωμαϊκής φρουράς. - Η Αναγεννησιακή περιοχή και η ύστερες περίοδοι των παλατιών εύπορων κατοίκων, όπως διατηρούνται σήμερα. - Η ανάπτυξη της πόλης κατά την Αναγέννηση (σημαίνοντα πρόσωπα, εμπόριο, η Οθωμανική απειλή και οι εισβολές, η ανάπτυξη της Εβραϊκής κοινότητας - η πρωτοβουλία του Εβραίο-πορτογάλου Daniel Rodriguez για την ανάπτυξη του λιμανιού και την οικοδόμηση της προβλήτας του Split, η καραντίνα και οι τελωνειακοί έλεγχοι το 1580 - η ανάπτυξη του λιμανιού και του εμπορίου.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Η οδός Daniel Rodriguez

ΒΗΜΑ 8	
Θέμα	Αφήνοντας πίσω τα τείχη του παλατιού και ακολουθώντας την ανάπτυξη της πόλης έξω από αυτά - Varoš, η τοποθεσία όπου ζούσαν οι ψαράδες
Τοποθεσία	Έξω από την Χρυσή Πύλη (Porta Aurea) και στην κατεύθυνση του Ανατολικού μέρους της πόλης - Varoš
Σημεία ενδιαφέροντος	• Η ανάπτυξη της πόλης εκτός των τειχών, όταν πια τα τείχη έγιναν πολύ περιοριστικά. • Ανάμεσα στα εξωτερικά τείχη του παλατιού και των Ενετικών τειχών που προστάτευαν την πόλη από την Οθωμανική επιβουλή. • Ακολουθώντας την ανάπτυξη της Μεσαιωνικής πόλης η σποία εκτείνεται προς τις πλαγιές του λόφου Marjan. • Varoš - η περιοχή των ψαράδων (μικρά σπίτια, κήποι) ακριβώς πάνω από το μικρό λιμάνι.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Επίσκεψη στον τομέα των αλιέων ο οποίος διατηρεί ακόμα την γοητεία του σαν ένα σεμνό μέρος όπου κατοικούνταν από αγρότες και ψαράδες. Ανακάλυψη της σεμνής αλλά γοητευτικής αρχιτεκτονικής και τρόπου ζωής σε αυτό το γραφικό μέρος της πόλης.

ΒΗΜΑ 9	
Θέμα	Matejuška - μικροσκοπικό λιμάνι των ψαράδων.
Τοποθεσία	Matejuška
Σημεία ενδιαφέροντος	• Το μικρό λιμάνι των ψαράδων στην αντίθετη πλευρά από τον επιβατικό λιμένα. • Μαρτυρίες από το λιμάνι για την εντυπωσιακή ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά των ψαράδων που έζησαν στην πόλη. • Το λιμάνι χρησιμοποιείται και παραμένει ζωντανό μέχρι σήμερα. • Δεν αποτελεί μόνο λιμάνι αλλά και μία τοποθεσία όπου οι άνθρωποι συγκεντρώνονται για να κάτσουν και να περάσουν χρόνο μαζί. • Μία τοποθεσία όπου διατηρείται ο παραδοσιακός τρόπος ζωής, ένα μέρος όπου μπορεί να αναζητηθεί η ιστορία των αυθεντικών ανθρώπων της πόλης.
Συμπληρωματικά στοιχεία	Ντόπιοι που παραβρίσκονται στην τοποθεσία καθημερινά και είναι πρόθυμοι για συζήτηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Εργαλείο 1: Δείγμα ερωτηματολογίου αναγνώρισης ενδιαφερομένων

1. Ποια είναι τα σημαντικότερα στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς στις περιοχές του λιμανιού σας; (κτήρια, παραδοσιακές δραστηριότητες, ναυτιλιακές επιχειρήσεις, τοπική κουλτούρα, κλπ.)

2. Ποιοι παράγοντες (ιδιώτες, δημόσιο) σχετίζονται περισσότερο ή είναι οι πιο αντιπροσωπευτικοί της κληρονομιάς του λιμανιού;

Οικονομικοί παράγοντες (Εταιρείες, ναυτιλιακές εταιρείες, κλπ.).	Παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών (ενώσεις αλιέων, οργανισμοί συντήρησης λιμενικών εγκαταστάσεων, ενώσεις λιμενικών δραστηριοτήτων, κλπ.).	Τουριστικοί παράγοντες (ενώσεις προώθησης του τουρισμού, τουριστικοί πράκτορες, κλπ.).	Πολιτιστικοί και επιμορφωτικοί παράγοντες (μουσεία, σχολεία, κέντρα κατάρτισης, κλπ.).

3. Υπάρχουν παλαιότερα ή πρόσφατα έργα που έχουν εστιάσει στην ενίσχυση των πτυχών της κληρονομιάς των λιμανιών;

4. Ποιοι είναι οι παράγοντες ή οι άνθρωποι που εμπλέκονται;

5. Έχουν εφαρμοστεί συνεργατικές προσεγγίσεις για την ενίσχυση αυτών των πτυχών της κληρονομιάς των λιμανιών;

6. Υπάρχουν τοπικοί συντελεστές στον τομέα της κληρονομιάς του λιμανιού ή/και της ενίσχυσής της;

7. Ποιες είναι οι βιβλιογραφικές αναφορές, μελέτες, κλπ.;

8. Υπάρχουν πρωταγωνιστές, άνθρωποι που αποτελούν την ζωντανή μνήμη αυτής της κληρονομιάς και οι οποίοι έχουν συμμετάσχει σε δράσεις και έργα για να την ενισχύσουν;

Εργαλείο 2. Δείγμα διαγνωστικού ερωτηματολογίου

Αυτό το ερωτηματολόγιο συλλέγει τις απόψεις συγκεκριμένων παραγόντων για τα πιο κατάλληλα θέματα και τους τρόπους συντονισμού και προσδιορίζει μία σειρά από πρακτικές οι οποίες είναι σε θέση να εμπλουτίσουν τον συντονισμό των δραστηριοτήτων που θα υλοποιηθούν από τους συνεργάτες στις περιοχές τους.

Μέθοδοι συμμετοχικής εμπύχωσης

- Γνωρίζετε κάποιο έργο ενίσχυσης της κληρονομιάς που χρησιμοποιεί συμμετοχικές μεθόδους;
- Ποια είδη συντελεστών έχουν εμπλακεί;
- Ποιες μορφές/μέθοδοι συμμετοχής έχουν χρησιμοποιηθεί (εργαστήρια, συναντήσεις, συχνότητα, διάρκεια, κλπ.);
- Πώς κινητοποιήθηκαν αυτοί οι συντελεστές για να συμμετάσχουν;
- Σε ποιες προσεγγίσεις ενεπλάκησαν;
- Ποια είναι τα μέσα για να τους προσεγγίσουμε και να τους προσελκύσουμε;
- Πώς μπορεί να διατηρηθεί το ενδιαφέρον των συντελεστών σε βάθος χρόνου;
- Ποια είδη εργαλείων χρησιμοποιήθηκαν; Ήταν εργαλεία εξειδικευμένα για ένα έργο κληρονομιάς (αρχεία, κλπ.);
- Έχουν αυτές οι μέθοδοι κάποια θεωρητική ή επιστημονική βάση;
- Ποιο ήταν το αποτέλεσμα; Ποιες ήταν οι συνέπειες από αυτά τα συμμετοχικά έργα; προϊόντα, υπηρεσίες, οικονομικές δραστηριότητες, θέσεις εργασίας, κοινωνική συνοχή, κλπ.;

Εργαλεία αναγνώρισης των παραγόντων

- Πώς αναγνωρίζονται οι παράγοντες;
- Ποια ήταν τα κριτήρια επιλογής;
- Θα χρησιμοποιούσατε ειδικές τεχνικές και εργαλεία για την αναγνώριση;
- Πώς θα προσδιορίσετε τους ρόλους, τα προβλήματα, τα ενδιαφέροντα, τις πιθανές εμπλοκές και αντιθέσεις;
- Πώς θα επιλέξετε τους συντελεστές που μπορούν να δρουν συνεργατικά και αλληλοσυμπληρωματικά;

Μέθοδοι συμμετοχικής καταγραφής της κληρονομιάς

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και οι δυσκολίες από μία περιήγηση ανακαλύψεων στην κληρονομιά ενός λιμανιού;
- Ποιες είναι οι μέθοδοι αναγνώρισης και οικειοποίησης της κληρονομιάς, χρησιμοποιώντας τεχνικές ερμηνείας σε ένα κοινό που δεν είναι ούτε εξοικειωμένο με την κληρονομιά, ούτε και επαγγελματίες στον τουρισμό;
- Πώς μπορούν τα στοιχεία της κληρονομιάς να εξαχθούν από αυτά τα συμμετοχικά εργαστήρια; Σε ποιες μορφές ανακτώνται αυτά τα στοιχεία της κληρονομιάς;

Εργαλείο 3: Παράδειγμα με συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο για την προετοιμασία των συναντήσεων μιας συμμετοχικής διαδικασίας

Ερωτηματολόγιο για τον προσδιορισμό και την παρουσίαση της κληρονομιάς προκειμένου να εμπλακούν οι συντελεστές σε μία συμμετοχική προσέγγιση.

1. Για να περιγραφεί και να παρουσιαστεί η πόλη του Split θα χρησιμοποιούσατε την έκφραση “πόλη-λιμάνι”;
2. Σε μία διαβάθμιση από το 1 μέχρι το 5 (1=λιγότερο, 5=περισσότερο) πώς θα βαθμολογούσατε τις γνώσεις σας για το λιμάνι του Split;
3. Γνωρίζετε τα παρακάτω ιστορικά γεγονότα;
 - a. Η ύπαρξη του οικισμού Spalatum ο οποίος χρονολογείται πριν από το παλάτι του Διοκλητιανού. (Ναι / Όχι)
 - b. Η ανακάλυψη της αρχαίας ακτογραμμής κάτω από την σημερινή Riva (προκουαία). (Ναι / Όχι)
 - c. Τον 12ο αιώνα το Split υπήρξε το πιο προνομιούχο λιμάνι του Ουγγρικού και Κροατικού βασιλείου. (Ναι / Όχι)
 - d. Κατά τον 13ο αιώνα, το Split είχε ιδιαίτερα ανεπτυγμένο θαλάσσιο εμπόριο. (Ναι / Όχι)
 - e. Τον 16ο αιώνα, το Split έγινε σημαντικό κέντρο εμπορίου με την μουσουλμανική ενδοχώρα και για αυτό χτίστηκε το Lazaretto. (Ναι / Όχι)
 - f. Είναι το Split το “χρυσό δαχτυλίδι” της Ανατολής και της Δύσης; (Ναι / Όχι)
4. Υπάρχει κάποιο σκέλος της επιχειρηματικής δραστηριότητάς σας το οποίο θα μπορούσε να εμπλουτιστεί και να ενισχυθεί από την αξιοποίηση στοιχείων της κληρονομιάς του λιμανιού;
5. Υπάρχει κάποιο ενδιαφέρον στην επιμόρφωση υπαλλήλων σας οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρεσβευτές της κληρονομιάς του λιμανιού της πόλης του Split;
6. Ποιες επιπλέον δυνατότητες προσφέρουν οι επιχειρήσεις και οι εμπορικές εγκαταστάσεις σας, για την τοποθέτηση υλικών σχετικών με το θέμα (τοποθέτηση αφισών, εκθετηρίων, προβολή βίντεο, διανομή φυλλαδίων, μηνυμάτων, προωθητικών υλικών κλπ.);
7. Ποιος είναι ο πιο αποδεκτός τρόπος για την ευαισθητοποίηση των υπαλλήλων σας για το θέμα και ποιες είναι οι πλέον κατάλληλες μέθοδοι για την εφαρμογή του στις καθημερινές επαγγελματικές δραστηριότητες (επιτόπου περιηγήσεις, παρουσιάσεις PowerPoint, εργαστήρια, αφηγήσεις, κλπ.);
8. Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε ένα έργο με παρεμφερές θέμα; (Εάν ναι, παρακαλούμε κατονομάστε το έργο ή τα έργα.)

BIBLIOGRAPHIE

Πολιτιστική κληρονομιά

- UNESCO (2003) Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17716&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- CEMAT - European Conference of Ministers responsible for Regional/Spatial Planning of the Council of Europe (2003) European Rural Heritage Observation Guide, Council of Europe Guide EN
- CHCfE, Cultural heritage counts for Europe (2015) Published on behalf of the CHCfE Consortium by the International Cultural Centre, Krakow, www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope
- Short video (Eng.): "Invitation to Dive into Intangible Cultural Heritage" will provide you with an overview of all the richness of intangible heritage: <https://youtu.be/kuTSC9TB5Ds>.
- Short introduction to the variety of cultural heritage: a short video (Eng.) presented by the European Commission for the European year of cultural heritage in 2018: https://europa.eu/cultural-heritage/sites/eych/files/eych-clip-noamin_en_2.mp4

Πολιτιστικός τουρισμός

- ATOUT FRANCE- Ministère de l'Ecologie, du Développement Durable, du Transports et du Logement, Tourisme et développement durable (2011): De la connaissance des marchés à l'action marketing. <https://www.tourisme-durable.org/tourisme-durable/ressources-1/download/177/410/18?method=view>
- IBERTUR/Universitat de Barcelona, INTERREG IVC project CHARTS Good Practice Guide „Local Products and Gastronomy“, number 10, September, 2014 <http://www.charts-interreg4c.eu/good-practices/local-products-and-gastronomy/>
- European Commission (2002) Using natural and cultural heritage to develop sustainable tourism - In non-traditional tourist destinations <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/733ea32b-1405-4a79-a79c-070dd48d3d7c>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ερμηνεία πολιτιστικής κληρονομιάς

- Interpret Europe (2016) Engaging your visitors: Guidelines for achieving excellence in heritage interpretation, Witzzenhausen: Interpret Europe
- Interpretive Planning Tool for Heritage Areas, Historic Trails and Gateways, National Park Service, Chesapeake Bay Office, 2010
- Thorsten Ludwig, The Interpretive Guide – Sharing Heritage with People Published, Project HeriQ, 2014 https://medcenv.org/wp/wp-content/uploads/2018/05/the_interpretive_guide_2014_en.pdf

Συμμετοχικές μέθοδοι

- Hertzog A. et al. (2017) Poser les jalons d'un inventaire participatif: retours sur la complexite d'une demarche de co-construction a Cergy-Pontoise <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01975899/document>
- UNESCOCAT Methodology for the inventory of Intangible Cultural Heritage in Biosphere reserves (experience of the Biosphere Reserve of Montseny) https://parcs.diba.cat/documents/29193465/29468345/Montseny_Metodologia_EN.pdf/13e06d7e-eecc-492d-bf35-85b52cab57ff
- EUROTOUR HERITAGE (2012) Guide méthodologique pour la mise en oeuvre d'opérateurs programmés de valorisation touristique du patrimoine culturel, APARE, projet Eurotour Heritage
- Exemples de bonnes pratiques: USERLA - Union of South-East Region Local Authorities, INTERREG IVC project CHARTS Good Practice Guide "Effective Partnerships" <http://www.charts-interreg4c.eu/good-practices/effective-partnerships/>
- Stakeholders in tourism: Who are they and why do they matter? <https://tourismteacher.com/stakeholders-in-tourism/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

HARBOR HERITAGE STORY TELLING
ΑΡΙΘΜΟΣ ΈΡΓΟΥ 2019-1-FR01-KA204-063017

ΕΝΑΣ ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΛΙΜΑΝΙΩΝ

Ο παρών οδηγός συντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου Harbor Heritage Story Telling (HHST), ένα έργο Erasmus+ το οποίο περιλαμβάνει 6 Ευρωπαϊκούς εταίρους - τουριστικούς οργανισμούς, πολιτιστικές ενώσεις, επιμορφωτικούς φορείς - σε 4 Ευρωπαϊκές πόλεις-λιμάνια: Bastia (Corsica, Γαλλία), Split (Κροατία), Πειραιάς (Ελλάδα) and Catania (Sicily, Ιταλία). Συντονίζεται από το Διακοινωνικό Γραφείο Τουρισμού της Bastia.

Αυτός ο οδηγός παρέχει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την εκπόνηση “περιηγήσεων σχετικών με την υλική και άυλη κληρονομιά των λιμανιών” βασισμένη στην διεξαγωγή Συμμετοχικών Εργαστηρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Participatory Workshops -HPW). Τα εργαστήρια HPW, εμπνευσμένα από τις μεθόδους που αναπτύχθηκαν το 2013 για τον πολιτιστικό τουρισμό στις επαρχιακές περιοχές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου Eurotour Heritage, υποστηρίζουν την αναγνώριση της γνωστής και άγνωστης κληρονομιάς σε μια δεδομένη περιοχή, και ενισχύουν ένα τοπικό δίκτυο συντελεστών που συμμετέχουν στο έργο. Ο οδηγός, θα δώσει την δυνατότητα σε τουριστικούς οδηγούς, επαγγελματίες στον τουρισμό και τοπικούς παράγοντες, τόσο του ιδιωτικού τομέα (ενώσεις κατοίκων, κάτοικοι, καταστηματαρχές, κλπ.) όσο και του δημόσιου (τοπικές αρχές, διαχειριστικές αρχές λιμανιών, κλπ.), να αναπτύξουν περιηγήσεις ανακαλύψεων αναδεικνύοντας την αξία των υλικών και άυλων χαρακτηριστικών της περιοχής τους. Προτείνει μια μεθοδολογία για την τουριστική ανάπτυξη η οποία συμπεριλαμβάνει τους κατοίκους.

